БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 75 (6510)
АПРЕЛИИН 14
ВТОРНИК
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

ХАНЫН ГАЗЕТЭ

Ханын газетэ болбол советскэ хэблэлэй таһаршагүй хубинь мүн. Ханын газетэ бүхы партийна хэблэл мэтэ коллективнэ пропагандистын, коллективнэ агитаторай, коллективнэ эмхидхэгшын үүргэ дүүргэнэ. Тэрэ хадаа хүмүүжүүлхы угаа ехэ удхашанартай юм. Ханын газетэ шадамараар хэрэглэдэг партийна организацинуудта политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эли бодо һайнаар табигдаһан байдаг гэжэ дүй дүршэл харуулна.

Партийна хэблэл гээшэ олониитэтэй тон нигта холбоотой байдаг. Партийна хэблэлэй таһаршагүй хубинь байһан ханын газетэ үргэн ниитэ арад зонтой тон һайн холбоо барисаа байгуулха уялгатай.

Ханын газетэ болбол завод ба фабрика, эмхи зургаан, предприяти, колхоз ба МТС, һургуули ба һуралсалай газар бүхэндэ һара соо нэгэ удааһаа үсөөн бэшэ гаргагдана. Тиимэ болохолоороо, ханын газетэ гээшэ үргэн ниитэ зоной дунда, тэдэнэй ажалладаг газартань, ажалшадай гараар гаргагдана бшуу. Ондоогоор хэлэхэдэ, ханын газетэ болбол ажалшадай зохёон байгуулхы ажал-ябуулгынь ба эдэбхи хэшээлэйнь үрэ дүн мүн. Ушар нимэһээ советскэ хүн бүхэн ханынгаа газетэдэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсаха дүүрэн арга боломжотой.

Предприятиингаа гү, али колхозойнгоо, эмхи зургаанайнгаа гү, али һургуулиингаа ажабайдал тухай бэшэдэг тула ханын газетэ коллективтээ тон ойлгосотой, ехэ һонирхолтой байдаг. Коллективэйнгээ ажабайдалые һайнаар харуулжа шадаһан лэ ханын газетэ партийна организациингаа эрхим туһалагшань болодог.

Нютагайнгаа һонинууд тухай бэшэхэ зуураа, ханын газетэ хадаа коллективэйнгээ урда партии ба правительствын табиһан зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ ажалшадые элсүүлнэ. Гэхэтэй хамта, колхозойнгоо ба МТС-эйнгээ, предприятиингаа ба эмхи зургаанайнгаа ажал хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые ханын газетэ эрид хурсаар шүүмжэлэн элирүүлхэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые нэбтэрүүлэн тарааха, үйлэдбэриин даалгабарие дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөе дэлгэрэнгыгээр харуулха, тэрээнние эмхидхэхэ хэрэгтэ туһалха зорилготой.

Мүн ханын газетэнүүдһээ гадна, предприятинуудта, колхозуудта, эмхи зургаануудта «дайшалхы хуудаһанууд» ба «молнинууд» гаргагдадаг. Тэдэнэр хадаа ханын газетэнүүдэй ээлжээтэ номернуудай хоорондохи үедэ болоһон шухала ямар нэгэн событида гү, али асуудалда зорюулагдажа гаргагдадаг байха юм.

Манай партиин эгээл хурса ба хүсэтэй зэбсэг байһан хэблэлдэ, тэрэ тоодо ханын хэблэлдэ партийна организацинууд тон анхаралтайгаар хандаха, тэдэнэртэ саг үргэлжын туһаламжа үзүүлжэ байха ёһотой.

Гэхэ зуураа, республика доторхи зарим предприятинуудай, эмхи зургаануудай ба колхозуудай партийна организацинууд ханынгаа газетэнүүдтэ ёһотой анхарал хандуулингүй, тэдэнэй хүдэлмэреэр саг үргэлжэ һонирхоногүй. Торин аймагай олонхи эмхи зургаануудай ба колхозуудай газетэнүүд хаа яа, ганса һайндэрнүүдтэ зорюулагдажа гаргагдана. Эндэхи ханын газетэнүүдтэ ба «дайшалхы хуудаһануудта» түрүүшүүлэй дүй дүршэл багаар харуулагдана, үйлэдбэриин дутагдалнууд хүсэд элирүүлэгдэжэ бэшэгдэнэгүй.

Хэжэнгын аймагтахи 32 ханын газетэнүүдэй мини 5-нинь саг соогоо гаргагдана. Жэшээлхэдэ, энэ аймагай Ленинэй ба Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудта ханын газетын ба «дайшалхы хуудаһануудай» нэгэшье номер энэ жэл соо гаргагдаагүй байха юм. Мүн Молотовой ба Маленковой нэрэмжэтэ, «Коммунизм» гэжэ колхозуудта ханын газетэнүүд хаа яа гаргагдадаг. Тэрэшэлэн Хорин аймагай колхозуудта, эмхи зургаануудта ба организацинуудта хамта 43 ханын газетэ бии аад, тэдэнэй мини 13-нинь гаргагдадаг. Имэ баримтанууд мүн бусадшье аймагуудта үзэгдэнэ.

Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, политическэ агитациин тон шухала арга зэбсэгүүдэй нэгэниинь байһан ханын газетын үүргые зарим партийна организацинууд үшөө тоосоогүй байна. Зарим колхозуудай, МТС-үүдэй ба предприятинуудай партийна эхин организацинууд, профсоюзна ба комсомольско организацинууд ажалша ниитые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэридөө ханын газетэнүүдые ёһотойгоор хэрэглэнэгүй.

Эдэ бүхы дутагдалнуудые ойрын саг соо усадхаха, партийна организацинуудай зүгһөө ханын газетэнүүдые саг үргэлжэ ударидаха тон шухала.

Ханын газетэнүүдэй редакторнуудай, редколлегиин хүдэлмэри тухай тоосоое партийна организацинуудай бюрогой заседани, партийна нээмэл суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэжэ байха гээшэ угаа ехэ удхашанартай. Ханын газетэнүүд болбол шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ дэлгэрүүлхын бодото трибуна байха ёһотой.

Газетэнүүдэй шүүмжэлхы ажаглалтануудаар дары хэмжээ абаха, тэдэнэй үүргые ба идейнэ хэмжээе саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ зорилго партийна организаци бүхэнэй урда табигдана.

Бурят-Монголой ажалшад республикынгаа 30 жэлэй ойн баярые ажалай шэнэ амжалтануудаар угтахын түлөө мүнөө тэмсэжэ байна. Колхозойнгоо ба МТС-эйнгээ, предприятиингаа ба эмхи зургаанайнгаа ажабайдалые гүнзэгы һайнаар харуулха, байһан дутагдалнуудые саг соонь элирүүлхэ гээшэ ханын газетэ бүхэнэй зорилго юм. Республикынгаа һайндэрые шэнэ амжалтануудаар угтаха, үйлэдбэриин түсэб дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ, хүдөө ажахын бүхы культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ, ниитын малай тоо толгойе дам саашадань олошоруулхатайгаа хамта, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө социалистическэ мүрысөөн дэлгэрэнхэй. Энэ социалистическэ мүрысөөнэй ябасые нютагай жэшээ, баримтанууд дээрэһээ элеэр харуулжа, ажалша ниитые үйлэдбэриин шэнэ амжалтануудта зоригжуулха гээшэ ханын газетэнүүдэй хүндэтэ үүргэнь болоно.

РЕСПУБЛИКЫНГАА 30 ЖЭЛЭЙ ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ МҮРЫСӨӨ УЛАМ ҮРГЭДХЭЕ!

Шэн зоригто ажал

Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой № 1 паровозо-механическа цехын коллективэй гэшүүд республикынгаа 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ стахановска вахтада жагсаба. Тэдэнэр 5 һарынгаа үйлэдбэриин программые апрелиин 20-до дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур олон тооной детальнуудые бүтээн гаргажа, ойн баярые угтахын түлөө тэмсэжэ байна.

Элэ үдэрнүүдтэ тус цехынхид үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллажа, түүхэтэ ойн хүндэлэлдэ абаһан уялгануудаа гансашье дүүргэхэ бэшэ, харин холо үлүүлхын түлөө оролдоно. Үндэр бүтээсэтэйгээр ажалладаг, эрхим шанартай продукци үйлэдбэрилдэг стахановецуудай тоо эндэ олошоржо байна.

Жэшээ болгон Цырен Хаборковые абаад үзэе. Тэрэнэй нэрэ обог заводой «Хүндэлэлэй доскада» һара бүри бэшэгдэнэ. Тэрэ хадаа һарынгаа нормые 200 процентһээ доошо бэшээр, эрхим шанартайгаар дүүргэжэ, энэ хүндэлэлдэ хүртөө.

Хоёрзуутан Хаборковой ажаллажа байһан станогой дэргэдэ ерэхэдэмнай, тэрэ «СУ» гэжэ маркын паровоздо хэрэгтэй болохо детальнуудые хэжэ байгаа һэн. Тэрэнэй станок зааханшье һаадгүй, жэгдээр хүдэлмэрилнэ. Станогынь сэбэрээр аршагданхай, тэрэнние тойроод арюун сэбэр, гуримтай, үйлэдбэрилэн гаргаһан зүйлнүүдынь эмхитэй, гуримтайгаар ябталаатай. Энэ үдэр Хаборков даалгабаряа хоёр зуу гаран процент эрхим шанартайгаар дүүргээ.

— Үдэрэйнгөө нормые хододоо 200 гаран процент дүүргэбэшье, детальнуудые эрхим лэ шанартайгаар үйлэдбэрилнэ, — гэжэ заводой техническэ хиналтын таһагай шалгагша баяртайгаар хөөрэнэ.

Цырен Хаборков энэ цехтэ 17 жэл соо хүдэлмэрилжэ, ехэ дүй дүршэлтэй, мэргэжэлтэй фрезеровщик болоо. Заводой хүдэлмэришэн боложо, али нэгэн мэргэжэл олохые оролдоһон энэ патриот үлэмжэ ехэ анхаралтайгаар, үсэд нэтэрүүгээр һуража ба ажаллажа детальнуудые эрхим шанартайгаар үйлэдбэрилдэг зургаадахи разрядай фрезеровщик болотороо ургаа. Мүнөө энэ стахановец өөрынгөө дүй дүршэлдэ залуу кадрнуудые олоор һургана. Тэдэнэрэйнь олонхинь үндэр бүтээсэтэйгээр ажалладаг стахановецууд болонхой.

Жэшээлхэдэ, тэрэнэй мэргэжэлые халан абаһан нүхэр Петров халаан соогоо хоёр нормо, һайн шанартайгаар дүүргэжэ, багшаһаа заахантшье дутангүйгөөр хүдэлмэрилнэ, коллективэйнгээ дунда хүндэтэй болоо. Гансахан нёдондо нүхэр Хаборковтой хамта ажаллажа, фрезеровщигой мэргэжэл олоһон нүхэр Базаров мүнөө дүрбэдэхи разрядай фрезеровщик болонхой, гансал эрхим шанарай продукци үйлэдбэрилэн гаргана.

Республикынгаа 30 жэлэй ойн баярые эрхим бэлэгтэйгээр угтаха зорилготойгоор стахановска вахтада жагсаһан тус цехын коллективэй гэшүүд, тэрэ тоодо Цырен Хаборков 7 һарынгаа үйлэдбэриин программые дүүргэжэ, энэ түүхэтэ ойе угтахын түлөө тэмсэжэ байна. Тэдэнэрэй хэлэһэн үгэдөө хүрэхэнь лабтай.

М. Кандабаев.

Республикымнай түрүү хүнүүд

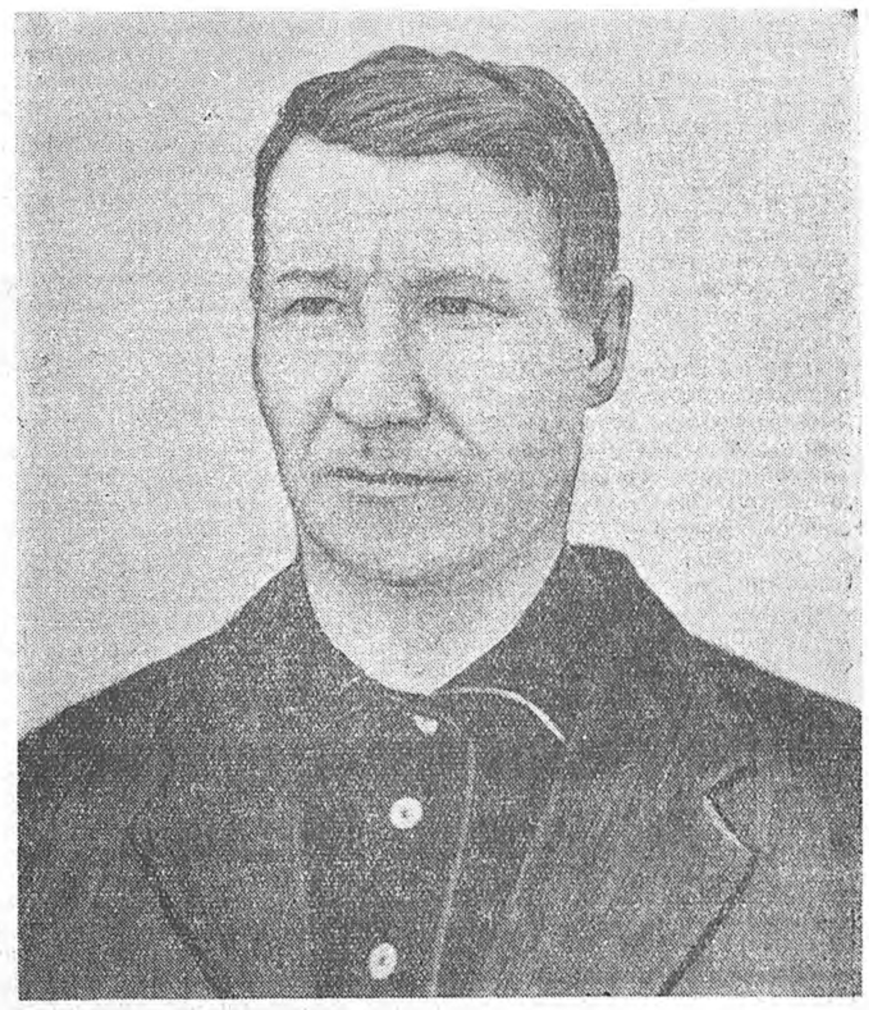

Мухаршэбэрэй аймагай «Искра» колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденто Хонхолойн МТС-эй Ефим Селиверстович Стулёвой тракторна бригада республика соогоо түрүү тракторна бригадануудай нэгэн гэжэ тоологдодог. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ бригадынхидай элдүүрилһэн 1072 гектар газарай га бүриһөө 15,7 центнер тарлан хуряагдаһан байгаа. Нүхэр Стулёвой бригада нёдондо тракторна хүдэлмэриингөө жэлэй түсэбые 134 процент дүүргэһэн, условно трактор бүхэнөөрөө 625,6 гектар газар элдүүрилһэн ба 4099 килограмм нефтьпродуктнуудые алмаһан байна.

Мүнөө жэлдэ энэ бригадынхид тракторна хүдэлмэриингөө жэлэй түсэбые 150 процент дүүргэхэ, 5 процент нефтьпродуктнуудые арьбалха, элдүүрилһэн газарайнгаа га бүриһөө 16 центнер таряа хуряаха гэһэн уялга абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. С. Стулёв.

А. Мантаевай фото.

Арадуудай хани барисаата бүлэ соо

1943 ондо 10 наһатай бишыхан Ася басаган өөрынгөө түрэлхидтэй хамта аяар холын Татарска АССР-һээ Кударын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо нүүжэ ерээ һэн. Нүүжэ ерээд, колхозой гэшүүд боложо ороһон Хабибулинтанай бүлые эндэхи колхознигууд ехээр хүндэлдэг байгаа. Ажал хэхэдээ бушуу, зүрхэтэй, даалгагдаһан хэрэгтээ хайхарамжатайгаар хандадаг Ася басаган колхозой энэшье тэрэшье хүдэлмэри дээрэ үзэгдэдэг болоо һэн.

1947 ондо Ася Хабибулинае һүнэй-товарна фермэ дээрэ һаалишанаар эльгээхэ гэжэ колхозой правлени шиидхэһэн байгаа. Нүхэр Хабибулина фермэ дээрэ ерэхэтэйгээ хамта үнинэй хүдэлмэрилжэ байһан, дүй дүршэл ехэтэй һаалишад болон зооветеринарна мэргэжэлтэдтэ хандажа, үнеэдые ямар аргаар зүбөөр ба һайнаар харууһалан ашаг шэмэ үгэлгыень дээшэлүүлхэ тухай һургаал, зүбшөөл абадаг һэн. Уданшьегүй фермын коллективэй дунда тэрэ хүндэтэй һаалишан боложо, гансашье колхоз соогоо бэшэ, харин бүхы аймаг соо эрхим ажалаараа суурхажа эхилһэн байна.

Наукын туйлалтанууд болон түрүүшүүлэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые ажал хүдэлмэридөө үргэнөөр хэрэглэдэг Ася Хабибулина үнгэрһэн 1952 ондо һаамхай үнеэн бүхэнһөө 1230 литр һү һаагаа. Гадна, даалгагдаһан үнеэн бүхэнһөө тугал абажа, бултыень бүрин бүтэнөөр тэжээгээ һэн.

Мүнөө республикынгаа 30 жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ жэл соо һаамхай үнеэн бүриһөө 1300 литр һү һааха социалистическэ уялга тэрэ абаһан байна.

Абаһан уялгаяа нүхэр Хабибулина нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ эхилээ. Үнгэрһэн хоёр һара соо һү һааха түсэбөө тэрэ үлүүлэн дүүргээ, абтаһан 5 тугалаа эхэһээнь һалгаагаад, түлжүүлжэ байна.

Г. Эрдынеев.

Луговодуудай оролдолго

Энэ жэлдэ малдаа тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын түлөө Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхозой тэжээл бэлэдхэлэй бригада сабшалан һайжаруулха талаар ехэхэн хүдэлмэри хэжэ байна. Тус бригада нүхэр Бадмаевай хүтэлбэри доро үшөө үбэл байхада энэ хүдэлмэрине хэжэ захалһан юм. Тэдэнэр уһалуурин барилгануудта хэрэглэгдэхэ 4000 гаран һургаар, 2900 гасуу, 72 кубометр шулуу бэлдэһэн байна.

Луговодууд сабшалан дээрэ шинг нойто бариха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна. Тиимэһээ 5 мянга метр утатай хуушан канавануудые сэбэрлэжэ, Баруун-Оронго, Зүүн-Оронго ба бусад нютагуудтахи сабшалангай 300 гектар талмай дээрэ һайрамай уһа тогтоогоо.

Эдэ бүхы хүдэлмэридэ луговодууд нүхэд Д. Будаев, Л. Жапов, Г. Очиров, Г. Тудупова, Р. Ринчинов гэгшэд оролдосотой һайнаар хабаадана.

Тус бригадын гэшүүд республикын 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, даалгагдаһан талмай дээрэһээ дунда зэргээр 12 центнерһээ доошо бэшэ үбһэ хуряаха уялга абаба.

Б. Сотнич.

Залуу токарьнуудай ажалай туйлалтанууд

Владимир Ильичын нэрэмжэтэ Московско завод дээрэ ажалай амжалтанууд олошоржо байна. Инструментальна цехын 15 стахановецууд 5 жэлэй нормо дүүргээ. Новатор В. Колесовой методые предприяти дээрээ түрүүшээр хэрэглэһэн алдарта токарь А. Смирнов 5 жэлэй нормо тэрэшэлэн дүүргээ.

Металл зүһэхэ шэнэ метод шудалаад, механическа хабсаруулгын цехын залуу токарь Юрий Летунов насосой вал хэхэ хүдэлмэрине 8-дахин түргэдхэһэн ба 4 халаанай нормые 4 час соо дүүргэһэн байна. Энэ стахановец нимэ түргэн темпээр дэлоодохи үдэрөө хүдэлмэрилнэ.

Залуу токарь Виктор Комаровой туйлаһан шэнэ илалта тухай апрелиин 10-да заводой бүхы цехүүд соо мэдээжэ болоо. Металл зүһэхэ талаар өөрынгөө зохёоһон шэнэ комплексно метод хэрэглэн, тэрэ хадаа электродвигательнүүдэй вал хэхэ хүдэлмэрие 7 дахин түргэдхөө, 3 халаанай нормые 4 час соо дүүргээ.

(ТАСС).

Бурят колхозуудта электричество нособо

ЧИТА, апрелиин 9. (ТАСС). Агын Бурят-Монголой национальна округой «Ким» колхоздо шэнэ электростанци ашаглалгада оруулагдаба. Мүнөө округой хүдөө ажахын 32 артелиин 15-дань Ильичын лампочканууд яларан носоно. Олон колхозууд үйлэдбэридэ электрын хүсэ үргэнөөр хэрэглэнэ. Кировэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин малажалай фермэнүүд дээрэ, кузницада, модо дархалалгын мастерскойдо, тээрмэдэ табигдаһан моторнууд ба ороохо сэбэрлэхэ машинанууд электричествээр хүдэлдэг болобо. Электрын хүсөөр хонидой нооһо хайшална.

Табадахи табанжэлдэ округой бүхы колхозууд электростанци барихые түсэблэбэ.

ҮЙЛЭДБЭРИИН АМЖАЛТАНУУД

Партиин XIX съездын директивэнүүд соо нютагай промышленностиин ба олзоборилгын кооперациин предприятинуудта промышленна продукци үйлэдбэрилгые табадахи табанжэлдэ 60 тухай процентээр ехэ болгохо, түрүүшын ээлжээндэ, үргэн хэрэгсэлэй товарнуудые, барилгын нютагай материалнуудые үйлэдбэрилгые ехэ болгохо ба бүтээн гаргадаг продукциин шанарые һайжаруулха гэжэ хэлэгдэнэ. Партиин энэ заабарие хүтэлбэри болгон, Городской районой Кировэй нэрэмжэтэ олзоборилгын артелиин коллектив горьтой амжалтануудые туйлажа эхилээ.

Тус коллектив үргэн хэрэгсэлэй товарнуудые үйлэдбэрилхэ түсэбөө хододоо һайн шанартайгаар үлүүлэн дүүргэдэг байна. 1952 онойнгоо үйлэдбэриин программые 24,4 процентээр үлүүлжэ, түсэбһөө гадуур хахад миллион түхэригэй үргэн хэрэгсэлэй эд бараа үйлэдбэрилөө. Нютагай түүхэй эдые дүүрэнээр ашаглан, эммалированна амһартануудые үргэн ассортиментээр үйлэдбэрилдэг болоо. Тиимэһээ республикын ажалшад ведро, кружка, шанага, кастрюль гэхэ мэтые худалдан абаха аргатай болобо.

Үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллаһанай ашаар, тус коллектив энэ жэлэй нэгэдэхи квартал соо нёдондоной энэ үетэй жэшэбэл 330 мянган түхэригтэ үлүү ехэ продукци гаргаа. Хэрбээ олзоборилгын бусад артельнүүд кировэйхид шэнгеэр доторойнгоо арга боломжые ба резервые дүүрэн ашаглан ажаллабал, үргэн хэрэгсэлэй эд товарнуудые үйлэдбэрилхэ даалгабаряа тэрэшэлэн үлүүлэн дүүргэжэ, ажалшадай түрүүшын ээлжээндэ хэрэглэдэг товарнуудые элбэг ехээр бүтээн гаргаха байна.

Кировэйхид эдэ амжалтануудые хайшан гэжэ туйлааб гэхэдэ, тус артелиин партийна болон ажахын хүтэлбэрилэгшэд коллективэйнгээ гэшүүдэй дунда политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулан, тэрэнэй үндэһөөр социалистическэ мүрысөө үргэдхэнэ.

Республикынгаа 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ тус коллективэй гэшүүд барандаа стахановска вахтада жагсаад, үйлэдбэриингөө хахад жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, энэ түүхэтэ ойе угтаха, тиихэлдэ жэлэйнгээ программые Сталинска Конституциин үдэр хүрэтэр дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур 250 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ гэжэ шиидэһэн байна.

Тус артелиин ажахын, партийна ба профсоюзна организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд парторганизациин агитаторнуудай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар ба туһаламжатайгаар цехүүдэй болон хүдэлмэришэдэй абаһан социалистическэ уялгануудаа тус бүридөө хэрэ зэргэ дүүргэжэ байһые удаа дараа шалган, тэрэнээ дүүргэхэ хэрэгтэнь али болохо туһаламжа үзүүлдэг заншалтай болоо. Тиимэһээ цехүүдэй хүдэлмэридэ байһан дутагдалнуудые саг соонь элирүүлжэ, тэрээнние дары усадхаха аргатай болобо.

Мүрысөөнэй ашаар тус артель март һарынгаа программые 43,6 процент үлүүлээд, түсэбһөө гадуур нилээд ехэ хэмжээнэй үргэн хэрэгсэлэй продукци үйлэдбэрилөө. Нүхэр Щербаковой хүтэлбэрилдэг жестяной цехынхид даалгабаряа һара бүри 140—160 процент дүүргэжэ, цехүүд хоорондын мүрысөөндэ түрүүлнэ. Тус цехын бригадир Михайлов, жестянщигууд Афанасьев, Грудинин, Фомин болон бусад 2—3 нормо дүүргэхэһээ гадна, һайн шанартай продукци үйлэдбэрилэн гаргана. Нүхэр Боровицкий начальнигтай механическа цехын коллектив артель соогоо дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлнэ. Энэ цех март һарынгаа даалгабарие 235 процент дүүргээ, апрель һара соошье үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна.

Цехын токарьнууд нүхэд Шляк, Савельев, Зятьков болон бусад үдэр бүри 2—3 нормо дүүргэнэ. Тус артелиин коллектив эдэ бүхы амжалтануудые партийно-политическэ хүдэлмэрие ажахын хүдэлмэритэй зүбөөр зохилдуулан табижа шадаһанай ашаар туйлаһан байна. Артелиин парторганизациин үүсхэлээр политическэ ба экономическа темэтэй асуудалаар үнгэрэгшэ гурбан һара соо 6 дахин лекци үнгэргэгдөө. Тэрээндэ артелиин бүхы хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр хабаадажа, уласхоорондын оршон байдалтай танилсахаһаа гадна, үйлэдбэриин новаторнуудай түрүү дүй дүршэлтэй танилсана.

Партийна организациин агитколлектив 15 хүнһөө бүридэнэ. Тэдэнэй дунда коммунистнууд, комсомолецууд, удаан саг соо ажаллажа, үйлэдбэриин новаторнууд болоһон эдэбхитэд олон. Тэдэнэр үргэн ниитэ ажалшадта партиин XIX съездын шиидхэбэринүүдые коммунистнуудтай хамта тайлбарилха зуураа, өөһэдынгөө баян дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэдые танилсуулна.

Республикынгаа 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ стахановска вахтада жагсаһан тус коллективэй гэшүүд абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ дүүрэн арга боломжотой.

И. Новиков.

ПАРТИИНА АЖАБАЙДАЛ

Лекционно пропагандые һайжаруулхын түлөө

Партийна организацинуудай идеологическа хүдэлмэридэ лекционно пропаганда шухала һуури эзэлнэ. Ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ, марксистско-ленинскэ теориие нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ лекционно пропагандын ехэ удхашанартай байһан тухай партиин Центральна Комитет хододоо һануулжа байдаг, тэрэниие һайжаруулха талаар шанга эрилтэ хэдэг.

Лекци, элидхэлнүүдые эмхидхэлгэдэ партиин манай айком анхаралаа ехээр табидаг болоко байна. КПСС-эй айкомой лекторнуудэй ба элидхэлшэдэй группада теоретическэ бэлэдхэлтэй партийно-советскэ эдэбхитэд нэмэжэ оруулагдаа. Группын составта мүнөө 29 лекторнууд болон элидхэлшэд тоологдоно. Үнгэрэгшэ жэлэй сентябрьһаа хойшо партиин XIX съездын материалнуудаар, «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэжэ нүхэр Сталинай гениальна зохёолоор 340 гаран лекци, элидхэл хэгдээ. Лекторнууд нүхэд С. Попов, Л. Хартаев, Д. Шагдуров, Г. Буянов болон бусад партийна энэ даалгабаридаа анхаралтайгаар хандадаг. Тэдэнэр өөһэдөө лекциин текстнүүдые зохёожо бэшэдэг, нютагайнгаа баримтануудые хэрэглэн, лекцинүүдые удха һайнтайгаар, һонирхолтойгоор уншадаг юм.

Гэхэ зуура, лекторнууд болон элидхэлшэдэй хүдэлмэридэ горьтой дутуунууд бии. Партиин айком зарим лекторнуудые лекци уншалгада эдэбхитэйгээр хабаадуулжа шадаагүй. МТС-эй директор нүхэр Г. Васильев, аймсоведэй гүйсэдкомой хүдөөгэй ба колхозно барилгануудай таһагые даагша нүхэр Далбахеев гэгшэд элидхэлшэдээр томилогдоһон аад, хүн зоной дунда, ажалшадай суглаанууд дээрэ политическэ темээр нэгэшье лекци һаяңай уншаагүй. Аймсоведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын таһагые даагша нүхэр Ю. Кудрявцева, «Маслопромой» аймагай конторые эрхилэгшэ нүхэр Бухаев лекционно пропагандада эдэбхитэйгээр хабаадаһангүй.

Тэрэшэлэн аймагай лекторскэ группын, политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна общестын аймагай отделениин хүдэлмэридэ мүн лэ дутуунууд бии.

Эдэ дутуунууд ямар ушарһаа гараа гэхэдэ, партиин айком лекционно хүдэлмэридэ бага анхарал хандуулна. Лекторнуудэй теоретическэ семинарнууд, инструктивнэ зүблөөнүүд тон үсөөнөөр үнгэрэгдэнэ, лекциин текстнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ эмхидхэнэгүй. Тэрэшэлэн лекторнуудтэ, группын ба отделениин хүтэлбэрилэгшэдтэ эрилтэ үшөө багаар хэгдэнэ.

Партиин айком, тэрэнэй пропаганда ба агитациин таһаг лекционно пропагандые саашадаа һайжаруулха, шанарыень дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые мүнөө абажа байна.

Е. Бадмаев, КПСС-эй Закаменай айкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэриие мартажархёод байхадань...

Улан-Удын оёдолой фабрикын партийна эхин организаци (секретаринь нүхэр Чикаш) фабрикынгаа коллективэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ анхарал багаар хандуулна.

Тус партийна эхин организаци ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайнаар эмхидхэжэ шадаагүй байха юм. Фабрикын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда политическэ болон естественно-научна темэнүүдээр лекци, элидхэлнүүд тон үсөөн уншагдана. Партиин XIX съездын материалнуудаар, Советскэ Союзай уласхоорондын ба дотоодын байдал тухай лекци, элидхэлнүүд оройдоо уншагдадаггүй.

Коллективэйнгээ дунда ябуулагдаха политическэ хүдэлмэридэ фабрикын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд хабаадуулагданагүй. Фабрикын директор нүхэр Кичигин, парторганизациин секретарь нүхэр Чикаш тэгшэд коллективэйнгээ дунда энэ жэлдэ нэгэшье лекци уншаагүй байха юм.

Агитколлективынь 7 агитаторнуудтай. Нютагай Соведүүдтэ һунгаһан һунгалтаһаа хойшо эндэ агитационно хүдэлмэри ябуулагдахаяа болишонхой. Һүүлэй 2—3 һарын туршада агитаторнуудай семинар, зүблөөн нэгэшье удаа үнгэрэгдөөгүй.

Фабрикын цехүүдтэ харуулан ойлгуулха агитаци хангалтагүйгөөр табигданхай. Партиин XIX съездын материалнуудые тайлбарилһан диаграмманууд, үйлэдбэриин бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхыень хүдэлмэришэдые уряалһан лозунгнууд ба плакадууд эндэ огто үгы байна.

Хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй ажалай ба политическэ эдэбхиие дээшэлүүлхэ хэрэгтэ үйлэдбэриин суглаанууд ба зүблөөнүүд ехэ аша туһатай. Тиимэ суглаанууд ба зүблөөнүүд эндэ ганса нэгэ үнгэрэгдэбэшье, хүдэлмэришэдэй шүүмжэлхы ажаглалтанууд анхаралда абтадаггүй, дурадхалнуудынь ёһотойгоор дэмжэгдэдэггүй гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Хүдэлмэришэдэй дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ профсоюзна ба комсомольско организацинууд ехэхэн үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Профсоюзна организаци (месткомой түрүүлэгшэ нүхэр Хомяков), комсомольско эхин организаци (секретаринь нүхэр Агафонова) энэ хүдэлмэриие ябуулха хэрэгтэнь партийна организацидаа һайнаар туһалнагүй.

Хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр табигдаһан дээрэһээ тэндэ зарим хүдэлмэрилэгшэд ажалай журам эбдэдэг, үйлэдбэриингөө даалгабариие дүүргэдэггүй. Хүдэлмэридөө голодһо гаргадаг хүнүүд үшөө бии. Индивидуальна оёдолой цех хубсаһа муугаар оёдог байна. Олонхи цехүүдынь үйлэдбэриингөө түсэбые дүүргэнэгүй. Энээн дээрэһээ оёдолой фабрика 1 кварталайнгаа түсэбые 97,3 процент дүүргээ.

Эдэ бүхы дутагдалнууд юун дээрэһээ тохёолдооб гэхэдэ, тус фабрикын хүдэлмэришэдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хангалтагүйгөөр табигданхай. Республикынгаа 30 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын, бүтээн гаргадаг продукциингаа шанарые һайжаруулхын, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө социалистическэ мүрысөөе партийна организаци һайнаар эмхидхэнэгүй.

Хүдэлмэридэхи эдэ дутагдалнуудаа дары усадхаха, коллективэйнгээ дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха гээшэ тус фабрикын партийна организациин хойшолуулашагүй зорилго мүн.

Р. Чимитдоржиева.

КПСС-эй Мухаршэбэрэй айкомой пленум

КПСС-эй Мухаршэбэрэй айкомой пленум һаяхан болобо. Комсомольско организацияа хайшан гэжэ хүтэлбэрилдэг тухайгаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр Путинцева пленум дээрэ элидхэл хэһэн байна.

Пленум хадаа комсомольско организациие хүтэлбэрилхэ, комсомолецуудые ба союзнабэшэ залуушуулые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ талаар Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организациин хүдэлмэридэхи горьтойхон дутуунуудые элирүүлбэ.

Зүбшэн хэлсэһэн асуудалаараа пленум зохихо шиидхэбэри баталан абаа.

„Агитаторай блокнодой“ ээлжээтэ номер

Хэблэлһээ гараһан «Агитаторай блокнодой» 7-дохи номерто «Бурят-Монголой 30 жэлэй ойн һайндэрлэлгэдэ бэлэдхэхэ тухай» КПСС-эй Бурят-Монголой областной комитедэй тогтоол, «ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй ба Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедтэ. Эдеэ хоолой ба промышленна товарнуудай түрэнэй розничнэ сэнгүүдые шэнээр химдаруулха тухай» материал толилогдоһон байна.

Мүн «Розничнэ сэнгүүдые шэнээр химдаруулха», «Республикын ойн баярай бэлэдхэлтэй дашарамдуулан агитаторнуудай зорилгонууд» гэһэн статьянууд толилогдонхой.

Бурят-Монголой 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан лекци, элидхэлнүүд ба хөөрэлдөөнүүдэй жэшээтэ тематика «блокнодто» үгтэнхэй.

Кабанскын загаһанай заводой загаһа буйлуулагша Анна Васильевна Рыжова халаанайнгаа даалгабариие 150—160 процент дүүргэнэ.

А. Мантаевай фото.

„Эхэ-герой“ гэжэ орденууд барюулагдаба

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо М. И. Чувьюров 10 үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн, Онохой станциин гэрэй эзэн эхэнэр У. В. Лебедевада, Заиграйн аймагай Нижне-Тальцы тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Е. Г. Степановада «Эхэ-герой» гэжэ орден СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө барюулба.

Тэрэшэлэн, Баунтын аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ П. Н. Баранов Богдарино тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр М. Н. Масловада, Байкало-Кударын аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. А. Вторушин Кудара тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Е. А. Левинада СССР-эй Верховно Соведэй үмэнэһөө «Эхэ-герой» гэжэ орденуудые ба грамотануудые барюулһан байна. Шагнагдагшад парти ба правительстводаа харуун баясхалан хүргэбэ.

Н. Павлов.

Механизаторай уялга

Яруунын аймагай лугомелиоративна станциин залуу тракторист Иван Борисов үнгэрэгшэ жэлдэ өөрынгөө трактораар 1100 гектар зөөлэн хахалалга хэһэн, нормоор хараалагдаһан горючияа 4 процент алмаһан байгаа.

Мүнөө парти ба правительствын уряада харюу болгон социалистическэ мүрысөөндэ оролсохо зуураа, нүхэр Борисов дизельнэ трактораараа 1200 гектар зөөлэн хахалалга хэхэ, 7 процент горючи, 5 процент заһабариин мүнгэ алмаха гэһэн уялгануудые энэ жэлдэ абаба.

Мүнөө нүхэр Борисов трактораа Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо асараад, хүдэлмэрөө захалхаар бэлэн болонхой.

В. Байбородин.

Тобшо һонинууд

★ **Радист-комсомолец.** Мухаршэбэрэй аймагай Андреевэй нэрэмжэтэ колхозой радист-комсомолец Гуракшеев һүүлэй үедэ 150 радиоточко колхозникуудай гэртэ оруулаа.

Тус колхозой радиостанци һайнаар хүдэлмэрилнэ.

★ **Улаан булан соогоо.** Курумканай дунда һургуулиин һурагшад суббото бүхэндэ улаан буландаа сугларжа, элдэб темээр лекци, конференци, уншалгануудые үнгэрэгэдэг юм. Һаяхан тэдэнэр А. Фадеевэй «Залуу гварди» гэжэ романаар уншагшадай конференци үнгэргөө.

★ **100 мянган түхэригтэ электроприборнууд худалдагдаба.** Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөөгэй ба городой ажалшад элдэб электроприборнуудые ажахыдаа үргэнөөр хэрэглэдэг болоо. «Главэлектросбыдэй» Улан-Удын магазин 1953 оной түрүүшын кварталда 100 мянган түхэригтэ электроприборнуудые худалдаһан байна.

★ **Колхозой электростанци.** Закаменай аймагай «Коммунизм» колхоз электростанци барижа, һаяхан ашаглалгада оруулба. Мүнөө колхозникуудай байшангуудта, тэндэхи һургуулида электролампочканууд ялардаг болоо. Мүн тэндэ электрохюрөө хүдэлмэрилжэ захалаа.

★ **Олзо ехээр олобо.** Хоринн аймагай «Победа» колхозой ангуушан Т. Г. Бурдуковский 1952 — 53 оной агнуурийн сезондо 113 хэрмэ, 12 булга ба бусад ангуудые барижа, «Заготживсырьёгой» контородо тушааһан байна. Ингэжэ энэ нүхэр 4920 түхэригэй олзо олоо. Мүн ангуушан Е. Ф. Трунев 3000 түхэригтэ ангай арһа тушаагаа.

АГИТАТОРНУУДТА БА ПРОПАГАНДИСТНУУДТА ТУҺАЛАМЖА

СОВЕТСКЭ БУРЯТ-МОНГОЛ

(Бурят-Монголой АССР-эй тогтоһоор 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан материалнууд)

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын тогтоһоор 30 жэлэй ой 1953 оной майн 30-да гүйсэхэ байна. Энэ гайхамшагта ойтой дашарамдуулан пропагандистнууд, агитаторнууд, ажалшад 30 жэлэй турша дотор республикын ажахын ба культурна байгуулалтада туйлагдаһан амжалтануудые ехээр һонирхоно.

Бурят-Монголой урда үнгэрһэн сагай ба мүнөөнэй байдал тухай нүхэд Ц. Дондуков, К. Балдаев гэгшэдэй бэшэһэн хэдэн статья мүнөөдэрһөө эхилжэ манай газетэдэ толилогдохонь.

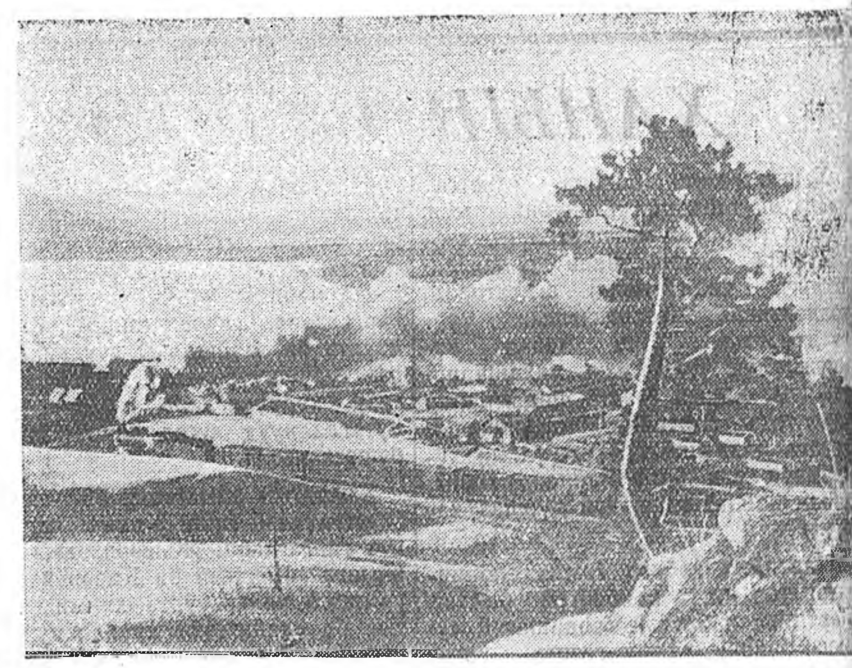

СЭЛЭНГЭ МҮРЭНЭЙ ЭРЬЕ ШАДАР.

М. Минеевэй фото-этюд.

I. ЮРЭНХЫ МЭДЭЭНҮҮД

Бурят-Монгол хадаа Зүүн-Сибириин урда зүгтэ, Байгал далайһаа гадаада Монгол хүрэтэр, Иркутска областьһоо Читинскэ область хүрэтэр үргэлжэлнэ. Энэ хизаарай территори 351400 квадратна километр, тайлбарилан хэлэхэдэ, хэмжээгээрээ Япониин территоритой адли шахуу, мүн Финлянди, Норвеги, Итали, Югослави, Греци гэхэ мэтын оронуудһаа үлүү территоритой байна.

Бурят-Монгол хадаа Зүүн Саян, Түнхэнэй хада, Хамар-Дабаан, Улаан-Бургааса гэхэ мэтын залгаа олон уула хадануудаар хүреэлэгдэһэн орон гээшэ. Эндэ ашагта малтамалнуудай угаа ехэ баялигууд — түмэрэй руда, зэд, нүүрһэ, боксит, графит, асбест, слюда, хомор металлнууд ехэ элбэг бии.

Үнэ ехэтэ ангуудаар баян ой модод үндэр томо хадануудые бүрхөөнэ. «Зөөлэн алтан» гэжэ сэгнэгдэдэг үнэтэ арһатай булган энэ ой соо ябадаг юм. Уула хадануудай хоорондо үргэн таланууд, үдхэн ногоото бэлшээринүүд ба үрэжэл ехэтэ тарялангай газарнууд байдаг юм. Байгалай, Галуута-Нуурай, Яруунын нуурнуудай уһан, Сэлэнгэ, Дээдэ-Ангара, Баргажан, Хёлго, Зэдэ, Химнэ мүрэнүүд загаһаар баян. Байгалай омуль Зүүн-Сибирьһээ бүри холо хүрэтэр алдаршанхай.

Бурят-Монголой АССР-эй территори административна 23 аймаг болгогдон хубаагдана. Республикын столицань — Улан-Удэ город мүн. Тэрээнһээ гадна, Кяхта, Бабушкин, Городок городууд бии. Хүн зоной олонхинь бурядууд ба ородууд болоно, тэрээнһээ гадна украинецууд, татарнууд, эвенкнүүд, сойодууд (тувинецууд) ба бусад национальностьнууд ажаһуудаг байна.

II. РЕВОЛЮЦИИН УРДА ТЭЭХИ БУРЯТ-МОНГОЛ

Эртэ урда сагта Бурят-Монгол хадаа дотоодын ба гадаадын зүрилдөөнүүдэй нүлөөн доро бии болоко, удаа тээнь таран бутаржа байһан эртын гүрэнэй бүридэлгэнүүдэй ба племенной союзуудай составта ородог байгаа. Бурядай угсаатан монгол, ойродой шунахай дайша хаашуулда ба ноёдто саг үргэлжэ добтологдодог байгаа. Эдэ «талын рыцарьнуудай» сэрэгүүд бурядуудые дарладаг, дээрмэдэдэг ба аладаг байһан юм.

XYII зуун жэлэй хоёрдохи хахадта Забайкальеын газарые ородой түрэндэ нэгэдүүлһэнэй ашаар, бурят угсаатан эсэслэн һандаргагдаха ба үгы хэгдэхэ ябадалһаа абарагдаһан байна. Хилэ хамгаалхаар ородой сэрэгүүдэй ерэхэдэ, дайгүйгөөр, амгалан ажаһууха арга боломжо бии болгогдобо. Забайкальеда ерэжэ байрлаһан ородой таряашад ба ремесленникүүд газар тарялангай культурын ба гар үйлэдбэриин дүй дүршэлые асарһан байна. Тэдэнэр заимканууд, деревнинүүд, слободонууд, острогууд ба городуудые бариба. Ородуудай, бурядуудай, эвенкнүүдэй хоорондо ажахын ба социально-ажаһуудалай холбоо барисаан тогтоогдобо.

Гэбэшье, Бурят-Монгол хадаа Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин урда тээ Россиин империин эгээн гээгдэнги хизаарнуудай нэгэниинь байһан юм.

Газарай угаа ехэ баялигууд ашаглагдадаггүй байгаа. Һая бии болоһон промышленность арһа элдүүрилхэ, гурил татаха хэдэхэн предприятинуудтай, архи нэрэхэ заводуудтай байгаа.

Дарлагша ангинууд спирт, архи гаргахые ехээр оролдодог һэн. Ушарынь, архи хадаа ажалша арадые богоолшолхо ба мунхаруулха, тэрэниие бүдүүлиг, тээгдэнги байдалда байлгаха ябадалдань дарлагша ангинуудта туһалдаг байгаа.

Революциин урда тээ энэ хизаарай алта малтан абаха промышленность хэдэхэн эзэдэй гарта байһан юм. Тэдэнэр мэхэ гохын арга хэрэглэн, алтанай байдаг газарнуудые ашагладаг байгаа. Алта малтан абаха промышленность техническэ ямаршье түхеэрэлгэгүй байһан юм. Алта бэдэрэн ологшо старательнууд, ой модон соо түрэһэн хүнүүд хэлэшэгүй муухай условидо хүдэлмэрилдэг, бүхы дэлхэйһээ таһархай байгаа.

Хүдөө ажахы, тэрэнэй гол һалбари — малажал хүгжэлтын эгээн доодо шатада байһан юм. Нүүдэл малшад саг үргэлжэ байгаалиин «хайра» хүлеэдэг, үбэл зуншье, үдэр һүнишье илгаагүйгөөр малаа газаа хээрэ байлгадаг һэн. Үбэлэй шуурган, хабарай хара һалхин, элдэб халдабарита үбшэнүүд жэл бүри олон зуугаад, мянгаад толгой малые үхүүлдэг байгаа. Газартаряаланда тон бүдүүлиг зэр зэмсэгүүдые хэрэглэдэг, модон анзаһаар, модон борнойгоор газараа элдүүрилдэг бэлэй. Тиихэдэ хахалагдаһан газарай гүнзэгынь 5—6 сантиметрһээ хэтэрдэггүй, ургаса тон муугаар гарадаг байгаа.

Ажалша бурядай ажабайдалынь угаа хүндэ байһан юм. Тэрэ хадаа хоёр дабхар дарлалта доро зобожо байгаа: хаанай зарсанар арад зонһоо угаа ехэ татабариин мүнгэ абажа, жэгшүүритэ муухайгаар дээрмэдэдэг ба хүсэрхэдэг һэн. Нютагай ноёд, ламанар, нюдарган баяшуул тэдээнһээ хожомдоогүй. Үгырэн хооһоролгын ба социальна үбшэнүүдэй шалтагаанаар олон зуугаад ба мянгаад хүнүүд жэл бүри үхэдэг һэн.

Хаанта засаг бурят-монгол арадые харанхы мунхаг, барга бүдүүлиг байдалда зорюута байлгадаг һэн. Хизаарай хүн зон бүхыдөө шахуу үзэг бэшэг мэдэхэгүй, тэрэнэй территори дээрэ нэгэшье томохон һургуули гү, али культурна гэгээрэлэй эмхи зургаан байгаагүй. 1897 ондо хэгдэһэн тоо бүридхэлһөөр, бурядуудай оройдоол 8 процентнь үзэг бэшэг мэдэхэ, тиихэдээ тэдэнэй олонхинь дасангуудта түгэд ном заалгаһан ламанар байгаа. Гэбэшье, эндэ шажан шүтэлгэ ехээр хүгжөөгдэбэ. 15 мянган ламанартай 44 дасан, сүмэнүүд, церковьнууд, синагогонууд жинхэнэ хүнүүдэй һанаа сэдьхэлые хорлохо, тэдэниие үгэ дууламгай байхаар һургажа, өөрынгөө бузар нүлөөе дэлгэрүүлһэн юм. Шажанай эмхи зургаануудһаа гадна, архи даанай олон зуугаад газарнууд, кабагууд байгаа. Тэдэнэр арадай оюун бэлигые хорлодог һэн. Хаанта засаг эрхэ сүлөөдэ дуратай, оюун бэлигтэ арадай гарые хүлидэг, ухаан бодолыень архяар мунхаруулдаг байгаа.

Хаанта засагай «культура» ба «цивилизаци» иимэ байһан юм. Дарлагдаһан арадай эрхим хүбүүд ажалшадые материальна ба духовна талаар нигэжэ богоолшолгодо эсэргүү, элдэб хорото аашануудта эсэргүү хүсэрхэлгэдэ эсэргүү протест хэхэ нэгэтэбшэ һэдэһэн байна. Гэбэшье, хаанта засаг ба тэрэнэй зарсанар эдэ протестнүүдтэ анхаралаа хандуулдаггүй, харин национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе хайрагамгүйгөөр дарадаг байба.

Бурядуудта хаанта засагай хандалгань ород-японско дайнай хуурмагаар алдаршаһан «герой», хаанай министр генерал Куропаткинай һэшхэлгүй мэдүүлгэ соо тодорхойгоор харуулагдана. 1904 ондо Чита городоор ябажа үнгэрхэдөө, Куропаткин болбол бурят-монгол арадай зоной гасалан зоболон тухай бэшэг барижа хандаһан бурядуудай делегацида нигэжэ хэлэһэн юм:

«Танай арадай муугаар аашалаа һаань, таанар харюусахабди гэжэ мэдэгты. Бурхан үзэг, ямар нэгэн сүлөө туйлаха, эзэн хаанай захиралтада эсэргүүсэхэ тэжэ танай арадай һанаа һаань, таанар газарай шоруунһаа дары хюһагдан үгы хэгдэхэбди гэжэ мэдэгты. Таанар һаа мүр сараашье үлэхэгүй... Таанар ямаршье эрилтэ хэхэ ёһогүй байнат. Таанар гансахан лэ гүйжэ шадаха байнат».

Модошо дархан Лазарь Рязанов

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XIX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд манай оронай ажалшадые шэн зоригто ажалда уряална. Улан-Удын судна заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд сталинска шэнэ табанжэл соо хараалагдаһан асари ехэ программые бэелүүлхын түлөө бүхы советскэ арадтаяа хамта тэмсэжэ ороо.

Мүнөө тус заводой бүхы цехүүдтэ үргэнөөр дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөн шэнэ шэнэ амжалтануудые асарна. Ерэхэ навигацида бэлэдхэл мүнөө түлэг дундаа ябажа байна.

Модо бэлэдхэлгын цех. Тус цехын коллективэй гэшүүд ССР Союзай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сессиин хуулинууд болон тогтоолнуудые гүнзэгыгөөр шудална. Эндэхи хүдэлмэришэд тус тустаа социалистическэ уялгануудые абаад, тэрэнээ үндэр бүтээсэтэй ажалаараа бэелүүлжэ байна.

Тэдэнэй дунда модошо дархан Лазарь Иванович Рязанов эршэтэ ажалаараа шалгаржа, судна заһабарилгада эдэбхитэйгээр хабаадана, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлнэ.

Ажалдаа тохёолдоһон бага сага бэрхэшээлнүүдые шадамараар усадхан, үндэр бүтээсэтэ ажалаараа бусадһаа шалгарна. Тэрэ хадаа даалгабари бүхэниие түргэнөөр, һайн шанартайгаар бэелүүлдэг түрүү хүнүүдэй нэгэн болонхой.

Заводой дирекциин гү, али цехын хүтэлбэриин үгэһэн даалгабари бүхэниие нүхэр Рязанов һайтар шэнжэлжэ үзөөд, тэрээнтэй гүнзэгыгөөр танилсаһанайнгаа һүүлээр түргэнөөр, эрхим шанартайгаар дүүргэдэг юм.

Шэнэ табадахи табанжэлэй даалгабариие амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсоһон Лазарь Иванович үдэрэйнгөө даалгабариие хоёр дахинһаа үлүүлнэ. Бүхы хүдэлмэрөө зүбөөр эмхидхэнэ, энэ талаар бусадта туһална. Тэрэнэй ажалдаа хэрэглэдэг зэр зэмсэгүүд хододоо бүтэн бүрин, сэбэр байдаг.

— Заһабарилагдаагүй зэмсэгтэй ажалланхаар хүдэлмэриингөө һүүлээр хахад час соо үлэжэ, тэрэнээ удаадахи үдэртэ бэлэн болгодог заншалтайб, — гэжэ нүхэр Рязанов хөөрэнэ.

Солото стахановец Лазарь Иванович февраль һарынгаа даалгабариие 48 процентээр үлүүлһэн байгаа. Март һарынгаа даалгабариие 180 процент дүүргээд, мүнөө улам эршэмтэйгээр тэрэ ажаллажа байна.

Л. Бондаренко.

Хабарай тарилгын болзор ба шанар тухай

ээ ажахыгаа саашадань хүг- хүдөө ажахын культурануу- ургасые дээшэлүүлхэ талаар -Монголой АССР-эй колхо- МТС-үүд болон хүдөө ажа- дэлмэрилэгшэдэй урда тон й харюусалгатай зорилгонууд байна.

ижэлэй эсэстэ Уралай, Си- , Хойто Казахстанай райо- , тиимэһээ мүн манайшье бликада ороoһото культура- й га бүриһөө 15—16 центнер , уһалагдадаг газарһаа га бү- 24—26 центнер ургаса хуряа- болохо гэжэ Советскэ Союзай ристическэ партиин XIX ын директивэ соо хараа- ан байгаа. Манай республи- колхозууд мүнөө жэлдэ — та- табанжэлэй гурбадахи жэл- өө ажахын бүхы культура- ургасые нилээд дээшэлүүл-

зорилгые амжалтатайгаар ахын тула манай республи- эрэ арга боломжонууд бии. ондо бүхы яровой ороoһото рануудай 80 шахуу про- ь пар ба намарай пар дээрэ дахаа юм. Тиихэтэй хамта, ын нилээд ехэ хубинь, олон ургуулхада хабарай хара таряанай ехэ хубинь хоёр дахин ха- даһан ба һайнаар элдүүрилэг- пар дээрэ таригдаха байна. бликын олонхи колхозууд ото культурануудай райони- на сортнуудай һайн шанар- дын үрһэ хүрэнгөөр хүсэд даһан байха юм. Олон аймаг- ороoһото культурануудай ехэ хубинь уһалагдадаг дээрэ таригдаха байна.

и, правительствын анхарал лгын ашаар манай респуб- хүдөө ажахы түрүү зэргын техникээр хангагданхай. Мүнөө жэлэй хабар газар лгые механизацилгын хэм- 95 процентдэ, хабарай куль- дай тарилгые механизацил- эмжээн 92 процентдэ хүргэг- зарим аймагуудта бүришье тогдохо юм.

эһээ таряанажалдахи гол зорилгые амжалтатайгаар элтэ хадаа мүнөө баян тех- шадамараар ашаглаһанһаа, но үйлэдбэриие зүбөөр эм- энһээ, юрэнхыдөө газарта- эрхилхэ культурын хэмжээн- лдыдаха ушартай болоод Колхозууд ба совхозууд, ху- ахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд баян ургаса абаха үндэһэ е имагтал ургасын түлөө эй түрүүшын үедэ — хаба- рилгын үедэ байгуулха ёһо- нэ зорилгоор тон эмхитэй р хүдэлмэрилхэ, бүхы арга онууд ба хэрэгсэлнүүдэө ху- ашаглаха, МТС-үүд болон удай машинно-тракторна һайнаар ашаглаха, мүн ха- полевой хүдэлмэринүүд дээ- ри унаа олоор хэрэглэхэ шу- Хабарай полевой хүдэлмэри- эрхэбэшэ агротехническэ шанартайгаар үнгэргэхэ, кол- участок бүхэнэй бодото ус- удтай зохилдуулан, культура ние богони ба агротехни- эрхим болзорто тариха, тии- раа, агрономическа наукын тануудые ба түрүү дүй дүр- үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэ- хэрэгтэй.

ай республикын условидо та- болзор, илангаяа эртын о культурануудые (шэнинсэ барай хара тарая), мүн овёс ба зелёнко тарил- болзор ургасые дээшэлүүлхэ шиидхэхы удхашанартай.

рай ороoһото культурануу- рой тарихада республикын удта ехэ гарза хохидол улна. Оройн тарилга ехэнхи- намарай эртын хюрууда дай- ка, тарилгада хэрэглэхээр рэндэ тушаахаар. бэшэ, нар- муу ороoһо үгэдэг байна. ушарта орой таригдаһан та- эртын саһанда дарагдажа, гээлтэ хоролтодо ородог.

биологическа наукын ба түрүү дүршэлэй туйлалтануудые бэри болгон, манай республикын олонхи колхозууд үнгэрэгшэ жэлдэ хабарай хара тарая, шэнинсэ ба овёс оройн болзорто тариха ябадалһаа эрид хахасажа, дээдэ зэргын агротехникые хэрэглэн, эртын болзорто таридаг болоһон байгаа.

Урда жэлнүүдтэ орходоо 1952 ондо һурагтүй орой хабар болоо һэн. Тиигэбэшье, республикын олон аймагуудта эртын ороoһото культурануудай тарилга гол түлэб майн 15-да дүүргэгдэһэн, Иволгын, Сэлэнгын, Зэдын ба бусад хэдэн аймагуудай олонхи колхозуудта бүришье эртэ дүүргэгдэһэн байха юм. Энэ хадаа ургасые нилээд дээшэлүүлһэн, намарай хюрууда таряанай дайрагдаха ябадал зайсуулһан байна. Олон колхозууд ороoһото культурануудые эртын ба богони болзорто, агротехническэ һайн шанартайгаар тарижа, табадахи табанжэлэй түсэб соо хараалагдаһан показателиие нилээд ехээр үлүүлһэн, үндэр ургаса ехэнүүд талмай дээрэһээ хуряаһан байна. Жэшээлхэдэ, Иволгын аймагай «8-ое Марта» колхоз гансашье аймаг соогоо бэшэ, мүн республика дотороо эгээн түрүүн эртын ороoһото культурануудай тарилгые агротехническэ һайн шанартайгаар дүүргэһэн байна. Тэрэнэй ашаар шэнинсын бүхы талмай дээрэһээ га бүриин 17,5 центнер ургаса хуряагаа. Тэрэшэлэн Тарбагатайн аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой таряанажалай бригадын бригадир Н. Г. Брылёв 75 гектар шэнинсэ апрелиин 23—25-да таряад, га бүриһөөнь 31 центнер ургаса абаһан байна. Мүн энэ колхозой бригадир Н. В. Михалев 201 гектар шэнинсэ апрелиин 24—27-до тарижа, га бүриһөөнь 25 центнер ургаса хуряагаа. Иимэ олон жэшээнүүдые ондоошье аймагуудһаа харуулжа болохо юм.

Ямар нэгэн культурые тариха ямар нэгэн единэ календарна болзор республикын бүхы аймагууд ба колхозуудта тогтоохын аргагүй, юундэб гэхэдэ, иимэ болзор хабарай дулааһаа, таарамжатай температураһаа дулдыдаха байна. Тэрээнһээ байтагай, нэгэ аймаг ба колхоз доторшье тус тус участогуудай условиһоо боложо, тарилгын болзор ондо ондоо байха болоно. Имагтал юрэнхы дээрээ хараалагдаһан болзорые хабарай агаарай байдалһаа, сагай уларилһаа дулдыдажа, аймаг ба колхоз бүхэндэ бүри наринаар тодорхойлхо хэрэгтэй болоно. Хабарай хара таряа болон шэнинсые эртын ба богони болзорто, газарай хүрьһэнэй шииг нойтоёо гээтээгүй байхадань тариха хэрэгтэй.

Мүнөө жэлэй хабарые хараад үзэхэдэ, эртын ороoһото культурануудай тарилгые центральна ба урдахи бүлэг аймагуудта үргэлжэдөө апрелиин гурбадахи декадын эхеэр эхилхэ хэрэгтэй байна. Тиихэтэй хамта, эгээн түрүүн хабарай хара таряа, һүүлээрнь шэнинсэ тариха ёһотой. Хабарай хара таряанай тарилгые эдэ аймагуудта майн нэгэдэхи декадада дүүргэхэ шухала. Уһалагдадаг газар дээрэ шэнинсын тарилгые майн 15—18 болотор үргэлжэлүүлхэдэ болохо. Орой хабар болодог ба газарай орой гэдэдэг аймагуудта ба колхозуудта, жэшээнь, Кабанскын, Байкало-Кударын, Прибайкальска, Түнхэнэй, Яруунын аймагуудта, Хэжэнгын аймагай Чесанын кустда, бусадшье аймагуудай зарим колхозуудта эртын ороoһото культурануудай үргэлжэдөө тарилгые апрелиин гурбадахи декадын хоёрдохи хахадта эхилээд, майн түрүүшын хахад соо дууһаха хэрэгтэй. Тиихэдэ олон сортын шэнинсэ таридаг аймагуудта түрүүшын ээлжээндэ илангаяа удаан эдеэшэдэг Диамант, Фильгия, Альбидум 3700 гэхэ мэтын сортнуудые тариха, һүүлээрнь түргэн эдеэшэдэг Леду А—47, Лютесценс 62 гэжэ сортнуудые тариха ёһотой.

Овёсой тарилгые майн хоёрдохи декадада, шэнинсын тарилгые дууһаһанай һүүлээр эхилээд, майн гурбадахи декадын эхеэр дүүргэхэ ёһотой. Түрүүшын ээлжээндэ илангаяа удаан эдеэшэдэг Золотой дождь ба тон удаанаар ургадаг ондоо тээһээ асарагдаһан сортын овёс, һүүлээрнь түргэнөөр эдеэшэдэг Онохойский А—547, Тулунский 86—5 гэдэг сортын овёс тариха хэрэгтэй. Ячменниие манай республика дотор овёстой нэгэ доро тарихада болоно. Дулаанда дуратай культуранууд болохо гречихэ ба просын тарилгые хүрьһэнэй һайса дулаасаһан хойно, майн гурбадахи декадада эхилээд, июниин эхеэр дүүргэхэ ёһотой.

Колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, таряанажалай бригадануудай бригадирнууд ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хадаа бодото ушар байдалһаа боложо, амяар амяараа участок бүхэндэ тарилгые эхилхэ болзор зүбөөр тодорхойлхо ёһотой. Тиин иимэ болзорой ерэхэдэ, нэгэшье үдэр нобшоржо болохогүй юм. МТС-эй хүсэ ехэтэ бүхы техникые, колхозуудай бүхы мори унаае бултыень табижа, культура, бүхэниие эгээн таарамжатай агротехническэ богони болзорто тарижа дүүргэхэ хэрэгтэй.

Колхоз бүхэндэ эртын ороoһото культурануудай тарилга 8—10-һаа олон бэшэ үдэр соо, овёсой ба ячмениин тарилга 4—5-һаа олон бэшэ үдэр соо дүүргэгдэхэ ёһотой. Тиихэдэ бүхы дээрээ аймаг соо, сагай ямаршье уларилтай байгаа һаа, эдэ культурануудай тарилгые дээрэ заагдаһан болзорнуудта дүүргэхэ хэрэгтэй.

Оройн тарилгада орходоо эртын тарилга хэхэдэ хүндэ ба бэрхэшээлтэй юм. Эртын тарилга хэхын тула колхознигууд, механизаторнууд ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэд тон эршэтэй шангаар хүдэлмэрилхэ, ажалаа онсо һайнаар эмхидхэхэ, ажалай журам шангадхаха ёһотой. Ороoһото культурануудай эртын тарилга хадаа тарилгын урда тээхи ба тарилгын хүдэлмэринүүдэй культурые дээшэлүүлхэ эрилтэ хэнэ. Эртын тарилга һайнаар элдүүрилэгдэһэн, үтэгжүүлэгдэһэн газарта, ургаха шадал ехэтэй, нара һалхинда хатаан шанаржуулагдаһан үрһөөр хэгдэхэ, тарилгын тогтоогдоһон нормо ба гүнзэгынь наринаар сахигдаха, хэрээһэлүүлэн гү, али нарин рядтай тарилга үргэнөөр хэрэглэгдэхэ зэргэтэй. Эртын тарилга һайнаар хэхын тула һайн шанар сахиха тон шухала юм. Энэ зорилгоор тарилгын эхилхэһээ урид газарай хэр зэргэ һайнаар бэлэдхэгдэһэниие хараха, үрһэ хүрэнгые тарилгын кондицида хүргэхэ ба ургаха шадал багатай үрһые һайн шанартай сортовой үрһөөр андалдаха хэрэгтэй. Бүхы үрһэ хүрэнгэ, илангаяа ургаха шадал багатай үрһэн нара һалхинда хатаагдан шанаржуулагдажа, ургаха шадалаа дээшэлүүлэгдэхэ ёһотой.

Тарилгын урда тээ газараа һайн шанартайгаар элдүүрилжэ, хүрьһэндэ шииг нойто ехээр бариха, тиигэжэ бүхэли зунай турша соо таряанай һайнаар ургаха ябадал хангаха шухала. Парай ба намарай парай бүхы талмайе, саашадаа элдүүрилэгдэхэшье һаань 1—2 дахин борнойлхо, тиихэдээ участок бүхэн дээрэнь борнойлгые тон богони болзор соо (2—3 үдэр соо) дүүргэхэ шухала. Эртын ороoһото культурануудые тарихын тула пар ба намарай парые хабартаа борнойлһоной һүүлээр тарилга хэжэ эхилхэһээ 1—2 үдэр урид үрһэнэй таригдаха гүнзэгытэйгөөр культивацилха ба тэрээнтэй нэгэ доро борнойлхо хэрэгтэй. Зүгөөр, һайнаар элдүүрилэгдэһэн ба буртаг ногоонуудта дарагдаагүй, нигтараагүй пар болон намарай парые, илангаяа эльһэлиг хүнгэн газартай байгаа һаань, хабартаа дахин хахалжа болохогүй. Хабарай хахалалга газарые хатаадаг, тиимэһээ бага ургаса хуряагдадаг байна.

Үндэр баян ургаса ургуулхын тула тарилгын урда тээ ба тарилгатай нэгэ доро газарай хүрьһэндэ минеральна гранулированна үтэгжүүлгэ оруулха, яровизацилагдаһан үрһөөр тариха, ургасада нэмэлтэ тэжээл үгэхэ гэхэ мэтын түрүү прогрессивнэ агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. Байгша ондо эртын ороoһото культурануудай 40—45 процентһээ бага бэшэнь ба бүхы үрһэнэй участогууд хэрээһэлүүлһэн ба нарин рядтайгаар, юрын тарилгада орходоо 20—25 процент дээшээ нормотойгоор таригдаха юм.

Үндэр ургаса хуряаха, илангаяа эртын болзорто тарижа, үндэр ургаса хуряаха хэрэгтэ тарилгын нормо ба тарилгын гүнзэгынь ехэ удхашанартай байдаг. Тарилгын нормые ябашье багадхажа болохогүй, юундэб гэхэдэ, шэнгээр таригдаһан ургаса буртаг ногоонуудта бэлэхэнээр дарагдадаг байна. Дээгүүрээ хаташаһан эльһэлиг хүнгэн газарта үрһэ хүрэнгые гүйхэнөөр ба муугаар тарихада, таряан заал һаа һырэгэр шэнгэнээр ургадаг. Культура бүхэнэй үрһэ хүрэнгэ шииг нойтотой хүрьһэндэ, хэрэгтэй хэмжээнэй гүнзэгытэйгөөр таригдаха ёһотой. Энэ хадаа үрһэ хүрэнгын нэгэ жэгдээр ургаха ба эсэстээ нэгэ жэгдээр эдеэшэхэ ябадал хангаха байна. Гүнзэгыгөөр таригдаһан үрһэн хабарай ган гасуур хуурай үеые һайнаар тэсэдэг.

Шэнинсын, хабарай хара таряанай, овёсой ба ячмениин үрһэнэй хэр зэргэ холисотой, шииг нойтотой ба хэр зэргэ томонууд байһанһаа боложо, 6—10 сантиметр гүнзэгытэйгөөр таригдаха ёһотой. Шабарлиг хүндэ хүрьһэтэй ба шииг нойтоор элбэг хүрьһэтэй газарта үрһэ хүрэнгэ 6—8 сантиметр гүнзэгыдэ, эльһэлиг хүнгэн ба хуурай хүрьһэтэй газарта 8—10 сантиметр гүнзэгыдэ таригдаха байна. Томо үрһые жэжэ үрһэ хүрэнгэдэ орходоо гүнзэгыгөөр таридаг юм.

Бүхы ороoһото культурануудай үрһэнэй участогууд дээрэ таряанай ургаха эгээн һайн услови байгуулха шухала. Илангаяа үрэжэл һайнтай, буртаг ногоонуудһаа, урда жэлэй ургасын үлэгдэлнүүдһээ сэбэрлэгдэһэн газарые, түбхын түрүүн һайн пар ба намарай пар болон уһалагдадаг участогуудые үрһэнэй участогууд болгон таһалха ёһотой. Үрһэнэй участок дээрэ агротехническэ эгээн таарамжатай, богони ба эртын болзорто тарилга хэхэ хэрэгтэй.

Зелёнко абахын тула овёс тариха болзор хадаа тусгаар асуудал болоно. Имагтал ехэ хэмжээнэй тэжээл абахын тула энэ культура таригдадаг. Зелёнко абахын тула овёсые июниин хоёрдохи хахадта тарихада, тэрэнэй ургахада эгээл һайн услови байгуулагдадаг гэжэ колхозуудай дүй дүршэл харуулна. Энэ ушарта зелёнко хабарай ган гасуурта дайрагдадаггүй, түргэнөөр ба һайнаар ургадаг, га бүриһөө 40—50 центнер, заримдаа бүришье ехэ ургаса хуряагдадаг байна. Эртэ таригдаһан зелёнко набтараар ургадаг, га бүриһөө 10—15 центнерһээ ехэ бэшэ ургаса үгэдэг юм. Жэшээнь, Сэлэнгын аймагта 1952 ондо май соо зелёнко таригдаһан байгаа. Тэрэнэй эсэстэ эндэхи колхозууд энэ үнэтэ тэжээлэй тон бага ургаса хуряаһан байха юм.

Гэхэтэй хамта, зелёнкые дан орой тарижа болохогүй, юундэб гэхэдэ, хүсэд ургажа үрдингүй, бага ургаса үгэдэг байна. Зелёнкые июниин хоёрдохи декадада тарижа эхилээд, июниин 25 болотор дүүргэхэ хэрэгтэй. Зелёнко тарихада энэ болзор таарамжатай байдаг. Эртын ороoһото культурануудые ба овёс тарижа дүүргэһэнэй һүүлээр сүлөөтэй сагаа эртын пар хахалалгада, зелёнко тариха газар бэлэдхэлгэдэ хэрэглэхэ ёһотой.

Манай республикын колхозууд хабарай тарилгые эгээн богони болзор соо, агротехническэ эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ, тиигэжэ хүдөө ажахын бүхы культурануудай үндэр баян ургаса хуряаха үндэһэ һуури байгуулха арга боломжотой.

Агрономууд: **В. А. Мамилов, С. С. Автушенко, В. И. Дерюгина, С. О. Еланов, А. А. Литвина, Б. С. Соломинский, И. И. Тимошин.**

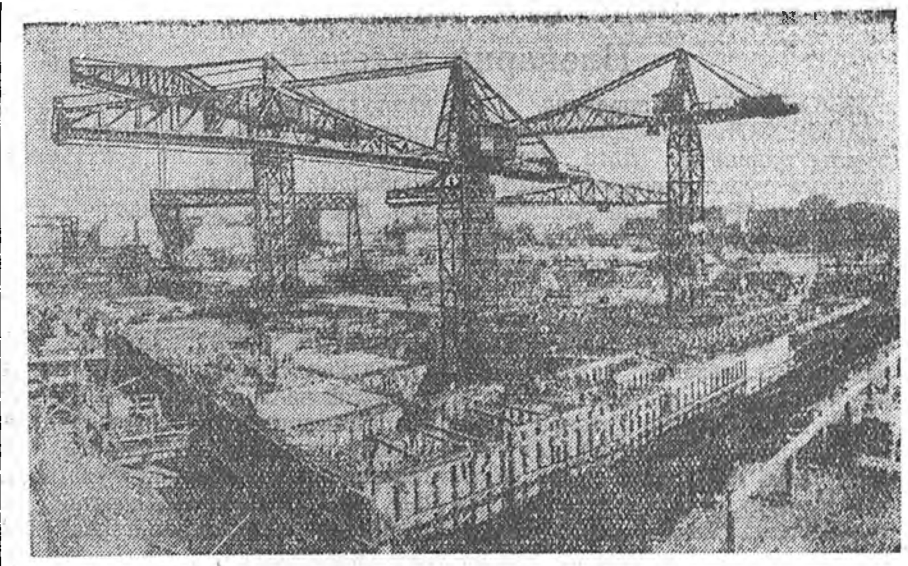

Крымскэ область. Камыш-Брунска түмэрэй рудагай комбинат ороной түрүү предприяти мүн. Тэрэнэй коллектив түсэбһөө гадуур һара бүри ехэ агломерат үгэнэ. Стахановецууд нормоёо үдэр бүри үлүүлэн дүүргэнэ, продукциин шанар һайжаруулна.

Экскаваторай машинист И. И. Куприш үдэр бүри нормоёо 120—130 процент дүүргэдэг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. И. Купришай олон удхууртай экскаватор комбинадай рудник дээрэ харагдана.

ТАСС-эй фотохронико.

РЕДАКЦИДА ЕРЭҺЭН БЭШЭГҮҮД

Түсэблэлгын хүдэлмэрилэгшэдые олоор бэлэдхэхэ

«Бурмонголлес» трестын предприятинуудта ажалладаг түсэблэлгын хүдэлмэрилэгшэдэй олониинь тусхай курсада һуража, мэргэжэлээ дээшэлүүлээгүй дээрэһээ мүнөөнэй эрилтэнүүдһээ гээгдэнэ.

Энээнние хэдэн олон баримта харуулжа болохо. Жэшээнь, бишье 1938 онһоо хойшо леспромхозуудта түсэблэлгын хүдэлмэрилэгшөөр ажаллабашье, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ һургуулида һурадаггүй. Теэд ошохошье аргагүй, ушарынь иимэ мэргэжэлтэниие бэлэдхэдэг һургуули гү, али курсанууд республикын ой модоной промышленностиин системэдэ байхагүй.

Иимэһээ «Бурмонголлес» трестын хүтэлбэрилэгшэд түсэблэлгын мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэхэ асуудал дары шиидхэхэ зэргэтэй.

Л. Ким, Байкальска леспромхозой плановик.

Ажалшадай эрилтэ хангагданагүй

Закаменай аймагай эгээл холын Санага, Далахай, Утаата ба Енгорбой тосхонуудай колхознигуудта ба албахаагшадта советскэ шэнэ шэнэ кинофильмнүүд харуулагданагүй. Юуб гэхэдэ, иимэ фильмнүүдые аймсоведэй гүйсэдкомой кинофикациин таһаг 38-дахи ба 169-дэхи киноустановконуудтаа саг соонь эльгээнэгүй.

Эдэ тосхонуудай ажалшадай эрилтые хараадаа абажа, бидэнэр элдэб кинокартинануудые эльгээхэ захил кинофикациин таһагта һара бүхэндэ хэдэг байнабди. Тус таһаг манай захилай ёһоор Джидын главкинопрокадай таһагта эрилтэ хэнэ. Теэд, захиһанай ёһоор нэгэшье картина манай киноустановконуудта эльгээгдэнэгүй.

Жэшээлхэдэ, март һара соо Санага тосхоной комсомолецуудай эрилтые хангахын тулада «Молодая гвардия» гэжэ кинокартина манда эльгээхэ гэжэ захиһан байнабди. Харин «Молодая гвардия» гэжэ картинын орондо «Азамат», «Адрес неизвестен» гэжэ ба бусад фильмнүүд эльгээгдэһэн байна. Иимэ ушар һара бүхэндэ дабтагдана.

Гадна, манай киноустановконуудта гоё һайхан ба үнгэтэ шэнэ фильмнүүд оройдоо эльгээгдэнэгүй.

Тиимэһээ манай түсэб багаар дүүргэгдэнэ, шэнэ фильмнүүдые ажалшадта саг соонь харуулжа, тэдэнэрэй эрилтые гүйсэд хангажа шаданагүйбди.

П. Доржиев, Д. Гундуев, кинофикациин таһагай 38-дахи ба 169-дэхи киноустановконуудай киномеханигууд.

„Колхозоймнай центр хаана гээшэб?“

1950 ондо Курумканай аймагай хоёр колхоз нэгэдэжэ, Ленинэй нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхоз болоһон юм. Мүнөө тус колхоз аймаг соогоо эгээл томо колхозуудай нэгэниинь юм. Теэд, колхозоо болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ эндэ горьтой дутагдалнууд бии. Колхозой центр мүнөө хүрэтэр байгуулагдаагүй, тэрэнэй хаанашье байһыень мэдэхын аргагүй.

1951 ондо колхознигууд тоосоото һунгуулиин суглаан дээрэ колхозой центрые Алла тосхондо байгуулха гэһэн шиидхэбэри баталан абаһан байгаа. Мүнөө энэ шиидхэбэриие бодото дээрэнь бэелүүлхэ, колхозоо болбосон түхэлтэй болгохо гэжэ колхозой правлени оролдоногүй.

Тус колхозой правлени ба Дырэнэй сомоной эмхи зургаанууд Ягдык тосхонһоо Алла тосхондо, тэндэһээ һөөргөө Ягдыгта зөөжэ байдаг. Тиимэһээ эндэхи ажалшад «колхозоймнай центр хаана гээшэб?» гэжэ бэе бэеһээ асуудаг болоо.

Г. Хуриганов.

ТОБШО СИГНАЛНУУД

Хэзээ кино харуулагдаха юм? Мухаршэбэрэй аймагай Октябриин сомоной «Шэнэ байдал» колхоздо январь, февраль, март һарануудай турша соо нэгэшье кинокартина харуулагдаагүй. Тус колхоздо кинокартина харуулха ёһотой киномеханик Болонёв «машинаар ябаха харгы муу» гэһэн шалтаг бариад, тус колхоздо ошодоггүй юм. Энэ колхозой ажалшадта хэзээ кино харуулагдаха юм?

А. Цыбикмитов.

Бани хүдэлмэрилнэгүй. 1952 ондо Хоринн аймагай Анаагай сомоной «Путь Сталина» колхоздо шэнэ бани баригдаһан юм. Һүүлэй һарануудта тус бани хүдэлмэрилнэгүй. Ушарынь, колхозой правлени бани түлидэг хүндэ ажалта үдэр үгэхые хориһон байна. Гадна, мүнөө баниин сонхонуудай шэлнүүд эбдэршэнхэй. Тиимэһээ эндэхи ажалшад банида орохо аргагүйдэнэ.

Б. Бальжинимаев.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ“ БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Эмхидхэлэй хүдэлмэриин хангалтагүй дээрэһээ“

Иимэ гаршагтайгаар манай газетын мартын 4-нэй номерто толилогдоһон статья соо Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэришэдэй дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри муугаар ябуулагдана гэжэ хэлэгдэһэн байгаа.

Статья соо заагдаһан баримтанууд булта зүб байба. Энэ дутагдалнуудые усадхахын тула «Бурмонголлес» трестын хүдэлмэрилэгшэ тус леспромхоздо эльгээгдэһэн байгаа. Модо бэлэдхэлэй участок бүхэндэ ажалай эмхидхэл ба ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайжаруулха хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаба. Мүн хүдэлмэришэдые ажаллаха газартань саг соонь абаашажа, асаржа байхын тулада тусхай түхеэрэлгэтэй машинанууд табигдаһан байна. Модошодые эдеэ хоолой зүйлнүүдээр таһалгарягүй хангахын тула леспромхозой участок бүхэндэ магазинай ба столовын хүдэлмэри һайжаруулагдаа. Энээн тухай манай редакцида «Бурмонголлес» трестые эрхилэгшэ нүхэр Шатилов мэдээсэбэ.

„Муугаар хүдэлмэрилнэ“

Бичурын аймпотребсоюзай чайна эмхи гуримгүй байдалтай, эдеэ хоол муу шанартайгаар бэлэдхэгдэнэ, чайнын хүдэлмэрилэгшэд эдеэлхээ ерэгшэдые нобшо удаанаар хангана гэжэ дээрэ дурсагдаһан гаршагтайгаар толилогдоһон бэшэг соо хэлэгдэһэн юм.

Манай редакцида Бичурын аймсоведэй гүйсэдкомой мэдээсэһэнэй ёһоор, эдэ баримтанууд тодорбо. Мүнөө заагдаһан дутагдалнуудые усадхаха ба чайнын хүдэлмэриие һайжаруулха талаар зохихо хэмжээн абтаа. Хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилдэг байһанай түлөө чайнын официантка Иванова ажалһаа сүлөөлэгдөө. Эдеэ хоолой шанар һайжаруулхын тула чайнын повар һэлгэгдэһэн байна. Эдеэлхээ ерэгшэдэй эрилтые гүйсэд хангахын тула бусад хэмжээнүүд абтажа байна.

МУУ БЭЛЭДХЭЛТЭЙГЭЭР УГТАБА

УРА. (Телефоноор абтаба). ай колхозууд үнгэрэгшэ жэл- оһото культурануудай муу ургаса хуряажа, тарая ту- аар гүрэнтэйгөө болзорһоо тоосоһон ба мүнөө хабарай гада хүсэд хүрэхэ үрһэ хаа- байгаа. Тиимэһээ эндэхи кол- энэ жэлэй хабарай тарил- эмхитэйгээр эхилээд, агротех- э богони болзор соо, һайн ртайгаар дүүргэхэ арга бо- той.

агай түрүү колхозууд хаба- рын борнойлгые ба хахалал- һайнаар ябуулжа байна. Оки- ночевскойн МТС-эй харьяата вай, Молотовой, Сталинай, эй нэрэмжэтэ колхозууд по- хүдэлмэринүүдые мартын эхилээд, нилээд ехэ пар ба ай пар борнойлһон байна.

Мүн Ждановай нэрэмжэтэ колхоз полевой хүдэлмэри хэжэ захалаа. Тэрэшэлэн Бага-Куналейн МТС-эй харьяата «Заря коммунизма» колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг Анна Корытовагай тракторна бригада түрүүшын үдэрһөө эмхитэйгээр хүдэлмэрилжэ байна.

Гэхэтэй хамта, аймаг дотор бүхы дээрээ хабарай тарилгада бэлэдхэл, эртын полевой хүдэлмэринүүд хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Калининай нэрэмжэтэ, «Ленинский путь», «Коммунизм», «Заря коммунизма» ба бусад хэдэн колхозуудай үрһэнэй ехэнхинь тарилгын кондицида хүргэгдөөгүй, холисынгоо ба шииг нойтонойнгоо талаар кондиционнобэшэ байха юм.

Зарим колхозуудта хүдөө ажахын машина зэмсэгүүд үшөө заһагдажа дүүргэгдээгүй хэбтэнэ. «Заря коммунизма» колхозой таряанажалай дүрбэн бригадануудта морин плугууд ба борнойнууд заһагдажа дүүргэгдээгүй, олонхи хомуудынь построомконуудгүй байһаар.

Тиихэдэ зарим колхозуудта механизаторнуудай байха полевой станууд ба тракторна вагончигууд үшөө бэлэдхэгдээгүй. Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо иимэ баримта үзэгдэбэ. Тус артелиин поли дээрэ Бага-Куналейн МТС-эй гурбан тракторна бригада хүдэлмэрилнэ. Теэд энэ колхозой правлени ба тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Конечных трактористнуудай ерэхэдэ тэдэнэй байха 3 тракторна вагончигуудые бэлэдхүүлээдүй байшоо. Эдэ вагончигуудынь нёдондонһоо хойшо полинууд дээрээ хэбтэһээр. Тиимэһээ трактористнууд хүдэлмэридөө хэдэн километрын газарһаа ябаха баатай болоно. Тэрэшэлэн «Заря коммунизма» колхоздо хүдэлмэрилдэг Анна Корытовагай бригадын трактористнууд тракторна вагончиггүй дээрэһээ айлнуудаар байрлана. Тус колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Иванов, мүн Бага-Куналейн МТС-эй директор нүхэр Серебренников гэгшэд энээнние һайн мэдэбэшье, механизаторнуудта ажабайдалай ба культурна һайн услови байгуулхын түлөө оролдоногүй.

Хэдэн үдэрһөө тарилгын хүдэлмэри эхилхэнь. Бии байһан дутуунуудаа энэ үлэгшэ саг соо шууд усадхажа, тарилгые богони болзор соо, эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ гээшэ Бичурын аймагай колхозуудай шухала зорилго мүн.

Н. Михайлов.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн VII сесси

Пленарна заседани

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 11. (ТАСС). ООН-эй генеральна секретариин тушаалда Дага Хаммаршельдын хуули ёһоор оролгодо зорюулагдан Генеральна Ассамблейн пленарна заседани үсэгэлдэр болобо. Генеральна Ассамблейн түрүүлэгшын эхилэлгын хуряангы үгэ хэлэһэнэй һүүлээр, Дага Хаммаршельд тангариг үгөөд, удаа тээнь Генеральна Ассамблейтэй уулзаба. Шэнэ генеральна секретарь хуряангы үгэ хэлэжэ, ООН-эй Уставай бүхы заабаринуудые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэб гэжэ үгэеэ үгөө. Тэрэнэй һүүлээр хэдэн олон оронуудай түлөөлэгшэд Дага Хаммаршельдые амаршалан үгэ хэлэһэн ба энэ харюусалгата тушаалдаа амжалта туйлахыень хүсэһэн байна. Советскэ Союзай делегациин толгойлогшо үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлээ:

Генеральна секретариин тушаалда г-н Хаммаршельдые һунгаха тухай Аюулгүйн Совēдэй һайшаан дурадхалые Генеральна Ассамблейн абаһан үдэр советскэ делегаци энэ һунгалтые һайшааһан юм.

Уласхоорондын организаци болохо Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин үмэнэ байһан ехэ ба харюусалгата зорилгонууд тухай тиихэдэ бидэнэр һануулһан байгаабди. Эб найрамдалай ба уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө, арадуудай хоорондохи хани барисаанай түлөө тэмсэлэй хэрэгтэ энэ организациин бэелүүлдэг үүргэ ба удхашанарые багадхажашье, дутуугаар сэгнэжэшье болохогүй.

Энээнтэй дашарамдуулан, би Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин генеральна секретарь болоһон г-н Хаммаршельдые советскэ делегациин үмэнэһөө амаршалнаб, мүн генеральна секретариин уялгануудые г-н Хаммаршельд нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ юм гэһэн найдабаряа мэдүүлнэб.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин генеральна секретариин тушаалда амжалта туйлаха гэһэн манай хүсэлэнгүүдые тогтоон абахыень гуйнабди.

Польшын гадаадын хэрэгүүдэй министр Скшешевский, Украинска ССР-эй делегациин толгойлогшо Брановский, Белорусска ССР-эй делегациин толгойлогшо Киселев гэгшэд шэнэ генеральна секретарине амаршалаа, хүдэлмэридөө амжалта туйлахыень хүсөө.

Эб найрамдал хамгаалха бүхэяпонско конференци дээрэ

ПЕКИН, апрелиин 10. (ТАСС). Синьхуа агентствын дамжуулһанай ёһоор, эб найрамдал хамгаалха Японско комитедэй түрүүлэгшэ Икуо Ояма һая болоһон эб найрамдал хамгаалха бүхэяпонско конференци дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, иигэжэ мэдүүлбэ: «Американска сэрэгэй база байһан Японие эб найрамдалай база болгохобди. Бүхы дэлхэйн арадууд энээндэ найдана. Тиин бидэнэр тэдээндэ хангалтатай харюу үгэхэ ёһотойбди».

Олониитын элдэб олон зэргэ тушаалтай, мэргэжэлтэй, шажанай ба политическэ үзэл бодолтой хүнүүдые түлөөлһэн 600 делегадууд Япониин элдэб районуудһаа ерэжэ, гоёор шэмэглэгдэһэн зал соо суглараа. Конференцидэ хабаадагшад 8 пункттай резолюци ба хоёр хандалга баталан абаба.

Үгэ хэлэһэн делегадууд Японие дахин зэбсэглэлгын аюултай байһан тухай хэлэбэ, эб найрамдалай түлөө эрид шангаар тэмсэхые уряалба.

«Японие сэрэгэй бүхы базануудһаа сүлөөлхын түлөө эрид шанга тэмсэл арад үргэн олониитын дура хүсэлдэ харюусана» гэжэ Японско Коммунистическэ партиин делегат мэдүүлбэ.

Делегадууд хадаа Япониин элдэб олон районуудта эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй ябаса тухай хэлэбэ. Эб найрамдалай түлөө хүдэлөөн бүхы орон дотор ургажа байна гэжэ тэдэнэр харуулаа.

Хитадаар ба Советскэ Союзаар ябаад ерэһэн делегадууд эб найрамдал тээшэ эдэ оронуудай арадуудай халуунаар эрмэлзэдэг тухай хэлэбэ. Конференци дээрэ үгэ хэлэһэн парламентын гэшүүн Кисуке Миякоси японско экономикодо ехэ хохидол ушаруулһан Иосидын правительствын худалдаа наймаанай политикые буруушаан шүүмжэлбэ, «японско арад Хитадтай эбтэй байхые хүсэнэ» гэжэ тэмдэглэбэ.

«Эб найрамдал мандаха болтогой!» гэһэн делегадуудай хашхаралдаагаар конференци дүүрэбэ.

Французска арад Морис Торезые халуунаар угтана

ПАРИЖ, апрелиин 11. (ТАСС). Эхэ орондоо бусажа ерэһэн Французска Коммунистическэ партиин генеральна секретарь Морис Торезые Франциин ажалшад халуунаар угтана. «Юманите» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, ороной бүхы нютагуудһаа амаршалганууд ба телеграмманууд Французска Коммунистическэ партиин ЦК-гэй нэрэ дээрэ таһаралтагүйгөөр абтажа байна.

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, апрелиин 12. (ТАСС). Үнгэрһэн үдэр корейскэ Арадай армиин ба Хитадай арадай һайндуратанай частьнууд американо-английска интервентнүүдтэ, лисынмановска сэрэгүүдтэ эсэргүү нютагай шанартай байлдаануудые хэбэ гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

Үсэгэлдэр һүни американска авиаци Сунчхонь ба Кандон районуудай хүдөөгэй һуурин газарнуудта дахин добтолбо. Бомбодолгын үедэ олон таряашад алагдаа. Олон гэр һандаргагдаһан ба шатаагдаһан байна.

Мүнөөдэр зенитнэ частьнууд ба дайсанай самолёдуудые агнан буудагшад дайсанай 4 самолёт унагаагаа.

Паньмыньчжоньдохи хэлсээнүүд

ПЕКИН, апрелиин 10. (ТАСС). Синьхуа агентствын корреспондент Кэсонһоо иигэжэ дамжуулна:

Корейдэ даб дээрэхи эблэрэлгэ хэхэ тухай хэлсээндэ хабаадагша корейско-хитадай тала мүнөө үдэшын 6 часта иимэ коммюнике толилоо:

Апрелиин 10-най үглөөгүүр Паньмыньчжоньдо үглөөнэй 11 часта хоёр талын холбоо бэелүүлэгшэдэй табадахи зүблөөн болобо. Хоёр талануд үбшэлһэн ба шархатаһан сэрэгэй пленэйхидые нютагтань бусааха тухай хэлсээнэй проектые бүрин зүбшөөгөө. Хоёр талын оршуулгашад хэлсээнэй проектын корейскэ, хитадай ба английска текстнүүдые сасуудхан шалгаба. Тэрэнэй һүүлээр, корейско-хитадай талын холбоо бэелүүлэгшэдые толгойлогшо генерал Ли Сан Чо иигэжэ мэдүүлбэ: үбшэлһэн ба шархатаһан сэрэгэй пленэйхидые нютагтань бусааха тухай хэлсээе апрелиин 11-дэ баталха гэжэ корейско-хитадай тала дурадхана, нүгөө тала хэлсээнэй тусхай бэлэн тексттэй байха юм гэжэ найдана.

Үдэшын 5 час 05 минутада нүгөө талын холбоо бэелүүлэгшэдэй толгойлогшо хадаа корейско-хитадай талын дурадхалые өөрынгөө талын зүбшөөһэн тухайда конференциин районой харуулай офицернүүдээр дамжуулан корейско-хитадай талада мэдээсэбэ.

Мүнөөдэрэй заседани дээрэ генерал Ли Сан Чо нүгөө талада иигэжэ мэдүүлбэ: манай даб дээрэхи мэдээнүүдэй ёһоор, манай талын мэдэлдэ байгаа корейскэбэшэ национальностиин үбшэлһэн ба шархатаһан сэрэгэй пленэйхид национальна хамаадалгаараа иигэжэ илгагдаа гэбэл: 120 шахуу американецууд, 20 шахуу англичанинууд, мүн туркнууд, канадецууд, грегүүд, голландецуудые оруулалсаад ондоо национальностьнуудай 15 хүнүүд байна.

Апрелиин 10-да болоһон холбоо бэелүүлэгшэ штабной офицернүүдэй гурбадахи заседани дээрэ хоёр талануд үбшэлһэн ба шархатаһан сэрэгэй пленэйхидые нютагтань бусааха талаар административна детальнуудые тодорхойгоор зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлөө. Паньмыньчжоньдо конференциин болодог газарта үбшэн ба шархатаһан сэрэгэй пленэйхидые тушаан абаха хоёр талын центрнүүдэй байха газарые тодорхойлоо.

Холбоо бэелүүлэгшэдэй зургаадахи заседание апрелиин 11-нэй үглөөнэй 11 часта хэхэ гэжэ хоёр тала хэлсэбэ.

ЛОНДОН, апрелиин 10. (ТАСС). Паньмыньчжоньһоо Рейтер агентствын корреспондентын дамжуулһанай ёһоор, Нэгэдэмэл Нацануудай сэрэгүүдэй командованиин холбоо бэелүүлэгшэ офицернүүдые толгойлогшо контр-адмирал Даниэль сэрэгэй пленэйхидые андалдан абалсаха тухай хэлсээнэй проект «хэрэг дээрээ» зүбшөөгдөө гэжэ мэдүүлбэ. Тус проект «эсэслэн һайшаагдахын тула» Нэгэдэмэл Нацануудай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй верховно командалагша генерал Кларкда эльгээгдээ.

ЛОНДОН, апрелиин 10. (ТАСС). Рейтер агентствын токийска корреспондент иигэжэ дамжуулна:

Нэгэдэмэл Нацануудай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй верховно командалагша генерал Кларк үбшэлһэн ба шархатаһан пленэйхидые андалдан абалсаха тухай хэлсээнэй проектые мүнөөдэр һайшаагаа, мүнөө проект гар табигдахаар бэлэн болоод байна гэжэ Нэгэдэмэл Нацануудай сэрэгүүдэй холбоо бэелүүлэгшэ офицернүүдые толгойлогшо контр-адмирал Даниэль мэдээсэбэ.

ПАРИЖ, апрелиин 10. (ТАСС). Франс Пресс агентствын лондонско корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, Паньмыньчжоньдо хэлсээнэй шэнээр эхилхэдэ амжалта туйлагдаа, сэрэгэй пленэйхидэй проблемэ тушаа хэлсээ хэгдэхэнь дамжаггүй гэжэ лондонско нүлөө ехэтэ нюурнууд апрелиин 10-да мэдүүлбэ.

Үбшэлһэн ба шархатаһан сэрэгэй пленэйхидые андалдан абалсаха ту[...] хэлсээн Паньмыньчжоньдо баталагд[...]

Синьхуа агентствын мэдээсэл

ПЕКИН, апрелиин 11. (ТАСС). Синьхуа агентствын тусхай корреспондент Кэсонһоо иигэжэ дамжуулна:

Мүнөөдэр үдэ боложо байхада хоёр талын холбоо бэелүүлэгшэд үбшэлһэн ба шархатаһан сэрэгэй пленэйхидые нютагтань бусааха тухай хэлсээ баталба. Сэрэгэй пленэйхид тухай асуудалые бүрин шиидхэхэ ба Корейдэ даб дээрэхи эблэрэлгэ туйлаха зорилгоор хэлсэлгэ дахин һэргээхэ тухай асуудал энэ хэлсээнэй баталагдаһанай һүүлээр зүблэхэ зүйлдэ табигдана.

«Корейдэ даб дээрэхи эблэрэлгэ туйлаха зорилгоор сэрэгэй пленэйхид тухай бүхы асуудалые зүбшэн хэлсэхын ба шиидхэхын тула» хоёр талын делегацинуудай пленарна заседани дары һэргээхые генерал Ли Сан Чо дурадхаба. Хоёр талын үбшэлһэн ба шархатаһан сэрэгэй пленэйхидые дайнай үедэ андалдан абалсаха тухай асуудалые зүбөөр шиидхэлгэ сэрэгэй пленэйхид тухай бүхы асуудалые һаадгүйгөөр шиидхэлгэдэ хүргэхэ ёһотой юм гэһэн хараа бодолые американска командалагша Кларк өөрынгөө харюу соо зүбшөөһэн юм гэжэ Ли Сан Чо зааба.

Даб дээрэхи эблэрэлгэ хэхэ тухай хэлсээ һэргээхэ үдэр мүнөөдэр тодорхойлогдоогүй, ушарынь контр-адмирал Даниэль тэрэнэй холбоо бэелүүлэгшэ офицернүүдээр дамжуулан мэдээсэхэ хүрэтэр холбоо бэелүүлэгшэдэй заседанида забһарлалга хэхые дурадхаба. Генерал Ли Сан Чо забһарлалга хэхые зүбшөөбэ. Гэбэшье, даб дээрэхи эблэрэлгэ хэхэ тухай хэлсээ һэргээхэ үдэр тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхын тула холбоо бэелүүлэгшэдэй заседание 1—2 үдэрэй турша дотор һэргээхые дурадхаба. Даниэль энээниие зүбшөөгөө.

Корейско-хитадай холбоо бэелүүлэгшэдые толгойлогшо генерал Ли Сан Чо ба американска холбоо бэелүүлэгшэдые толгойлогшо контр-адмирал Даниэль үбшэлһэн ба шархатаһан сэрэгэй пленэйхидые нютагтань бусааха тухай хэлсээе Паньмыньчжоньдо баталба. Хэлсээ баталхые хүлеэжэ байһан хоёр талын 100 шахуу корреспондентнүүд, фотокорреспондентнүүд ба кинооператорнууд хэлсээ баталалгын болоһон майханай дэргэдэ суглараба.

Эб найрамдал хамгаалха ябадалда шэглүүлэгдэһэн корейско-хитадай талын хүсэлэлгэ хадаа сэрэгэй пленэйхид тухай бүхы асуудал шиидхэхэ зорилгоор делега[...]лай заседани дары һэргээх[...] сэбэрлэбэ, энэ асуудал [...] даб дээрэхи эблэрэлгэ туйла[...]рэгтэ гансахан һаад болож[...] Һаяхан Хитадай Арадай Ре[...]кын гүрэнэй административ[...]ведэй премьер Чжоу Энь[...] Корейскэ Арадай-Демокра[...] Республикын министрнүүдэй[...]педэй түрүүлэгшэ Ким И[...] шиидхэгдээгүй энэ асу[...] шиидхэхэ гэһэн шэнэ ду[...] оруулба. Тэрэнэй һүүлээр [...] Нам Ир энэ дурадхал тушаа[...]хой тайлбарилта хэһэн [...] американска делегациин тол[...]шо Гаррисондо эльгээгээ. [...]шэг холбоо бэелүүлэгшэдэй [...]дэр болоһон заседаниин үед[...]жуулан үгтэбэ. Генерал Ли [...] делегацинуудай заседани [...] үдэр тухай асуудал зүбшэн[...]хые мүнөө дурадхаба. Ко[...] хитадай талын шэнэ дура[...] бэелүүлхэ тодорхой хэмжээ[...]гануд хадаа сэрэгэй пле[...] тухай асуудалые бүрин ши[...] зорилгоор делегацинуудай [...]нинууд дээрэ зүбшэн хэлс[...] болохо байна.

ПЕКИН, апрелиин 12. ([...] Синьхуа агентствын коррес[...] Кэсонһоо иигэжэ дамжуулна[...]

Корейдэ даб дээрэхи эб[...] хэхэ тухай хэлсээндэ хаба[...] корейско-хитадай делегаци [...]дэр иимэ коммюнике тунхаг[...]

Хоёр талын штабной офи[...] үбшэлһэн ба шархатаһан [...] пленэйхидые нютагтань [...] ябадалда хамаатай админист[...]на детальнуудые зүбшэн х[...] тула апрелиин 12-ой ү[...] уулзаба. Заседани дээрэ хо[...] энэ асуудалаар харилсан [...] солго бүрин туйлаа.

Корейско-хитадай тала [...] мэдэлэй үбшэлһэн ба шар[...] сэрэгэй пленэйхидые нютаг[...]сааха ябадалые апрелиин [...] Паньмыньчжоньдо эхилхэ ю[...] нүгөө талада мэдээсэбэ. Ко[...] хитадай талада байгаа үб[...] ба шархатаһан сэрэгэй пле[...]дэй түрүүшын бүлэг апрели[...]дэ Чхонмодохи сэрэгэй пле[...]дэй лагерьһаа эльгээгдэхэ [...] Нүгөө талын мэдэлэй үбшэл[...] шархатаһан сэрэгэй пленэ[...] нютагтань бусааха ябадалые[...]лиин 20-до Паньмыньчжоньдо[...]хэ гэжэ корейско-хитадай та[...]радхаба. Нүгөө тала энээни[...]шөөгөө.

Американска залуушуул ухаан мэдэрэлэй талааршье улам доройтоно

Советскэ Союзда ба арадай демократиин оронуудта эсэргүү дэлхэйн шэнэ дайнда галзуугаар бэлэдхэн, американска империалистнууд залуу үетэниие «идеологическа» номнолдо оруулха гэжэ ехээр оролдоно, хүнүүдтэ дурагүй байхаар, буржуазна национализмын ба космополитизмын үзэлтэйгөөр хүмүүжүүлхэ гэжэ эрмэлзэнэ. Дай үүдхэгшэд хадаа американска залуушуулые алууршад, дээрмэшэд, хүнэй шанар шэнжые алдагшад, Уолл-стридэй үгэ дууласатай зарсанар болгохо гэжэ оролдоно. США-гэй бүхы пропагандын хүдэлмэринь мүнөө тиимэл хэрэгтэ зорюулагданхай.

Американска залуушуулые ухаан мэдэрэлэй талаарнь забхайруулан доройтуулха ябадалда һургуулинууд шухала һуури эзэлхэ гэжэ США-гэй зонхилогшод тоолодог байна.

Капиталистическэ обществодохи гэгээрэлэй хүдэлмэриин ямараар эмхидхэгдэдэгые шэнжэлхэ зуураа, агуу ехэ Ленин иигэжэ хэлэһэн юм: буржуази «өөрынгөө буржуазна политикые һургуулиин хэрэгэй гол зүйл болгон табина, буржуазиин үгэ дууласатай, шударгы зарасануудые бэлдэхэ ябадалда һургуулиин хэрэг зорюулха гэжэ оролдоно, буржуазиин үгэ дууласатай, шударгы зарасанарые, дура хүсэл дүүргэгшэдые, капиталай богоолнуудые бэлдэлгэдэ бүгэдэниитын һуралсалые дороһоо дээрэ хүрэтэрнь зорюулха гэжэ оролдоно» (Зохёолнуудай 28-дахи том, 386-дахи нюур).

Империализм хадаа арад зониие мунхаруулгын системэ, ухаан бодолгүй хүнүүд-автомадуудые хүмүүжүүлгын зэбсэг болгожо гэгээрэлэй системые хубилгаа. Буржуазна һургуулинууд бодото наукые раса баримталдаг, хүнүүдтэ зэбүүрхэдэг, моральна забхайрал номнодог хуурмаг наукаар һэлгэнэ. Учебнигүүд дотор, мүн бусад «научна» литература соо байгаалиин ба обществын хуули ёһонууд оруулагдангүй орхигдоно. Буржуазна һургуулиие империалистическэ политикын зэбсэг, залуу үеынхидые ухаан мэдэрэлэй талаарнь забхайруулха зүйл болгон капиталистическэ монополинууд ашагладаг байна. Энэ ушар американска һургуулиин байдалһаа илангаяа элеэр харагдана.

Американска наца үлэмжэ гайхамшаг юм, бүхы дарлагдаһан дэлхэйе толгойлон зонхилхо зэргэтэй юм гэхэ мэтээр США-дахи хархисууд үхибүүдэй һургуулида һуража байхаһаань хойшо номноно. Хамаг прогрессивнэ, түрүү бодолнууд һургуулинуудай программанууд сооһоо гаргагданхай. Фашистска этэгээдүүд гитлеровецүүдые һажаажа, прогрессивнэ авторнуудай номуудые зоной хараһаар байтар галдана. Хархис профессорнүүд империалистнуудта һаймһаран билдагуушалдаг, капиталай магнадуудые хүндэлхэ мэдэрэл залуушуулда нэбтэрүүлхэ гэжэ оролдодог байна.

Рокфеллер, Морган мэтын баяшуулай «һүртэ хүсэн» тухай элдэб эсын «научна» трактадуудые эрдэмтэн гэжэ худлаар нэрлэгдэһэн хүнүүд бэшэнэ. Зөөриин хойноһоо хомхолзолгые, «хонжоо наймаанай үүсхэлые» тэдэнэр али болохоор магтана.

Холбоото Штадуудай зонхилхы бүлэг нюурнууд һуралсалай газарнуудые сэрэгэй ёһо гуримда оруулха хэрэгтэ онсо ехэ анхарал хандуулна. Эхин һургуулиин түрүүшын классуудта һуража байхаһаань хойшо үхибүүдтэ сэрэгэй ёһо гурим ба сэрэгэй походуудай үзэл суртал нэбтэрүүлэгдэнэ. Тэндэхи һургуулинуудта сэрэгэй тусхай дисциплинэнүүдые заадаг, империалистическэ дээрмэдэлтын «геройнуудые» магтаһан сэрэгэй дуу дуулахыень занятиин үедэ үхибүүдые бааладаг байна.

Сэрэгэй ёһо гурим дээдэ һургуулинуудта бүри ехээр номногдоно. Дайнай бэлэдхэлдэ сэхэ хамаадахагүй наукануудые сэрэгэй дисциплинэнүүд улам ехээр түрижэ байнхай. Гитлеровецүүдэй түһөөтэй лагерьнуудта студентнүүд сэрэгэй һуралсал гараха уялгатай юм. Дай хэлгын проблемэ американска университедүүдэй научна шэнжэлгын хүдэлмэриин гол асуудал боложо захалаа.

США-дахи һуралсалай газарнуудые сэрэгэй ёһо гуримда оруулһан ябадал юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, олохон университедүүд, колледжэнүүд ба һургуулинуудые сэрэгэй хүнүүд толгойлжо байна.

Америкын үхибүүд, бэе хүсэһэн хүнүүдтэл адляар, атомна галзууралгын байдалда оронхой. Агаарай ба атомна бомбодолгын үедэ һурагшад яаха ёһотойб гэһэн темэтэй занятинууд США-гэй һургуулинуудта зорюута хэгдэнэ. Түрүүшээр «атом», «бомбо» гэһэн үгэнүүдые таһалжа, хожомынь «мама» гээд гансада уншахые нэгэдэхи классай һурагшадта заадаг юм гэжэ Невада штадай багша, г-жа Бейлер мэдүүлбэ.

Антиамериканска ажал-ябуулга мүрдэхэ комиссиин асуудалнуудта харюусахаяа арсаһанайнь түлөө һурагшадые, профессорнүүдые юрын ба дээдэ һургуулинуудһаа намнадаг байха юм. «Мэссис энд Мейнстрим» гэдэг журнал 1952 оной декабрьска номертоо иигэжэ бэшэһэн байгаа: «һургуулинууд ба колледжэнүүдтэ уйдамаар хон жэн болошоо. Мүнөөнэй байдалтай холбоотой асуудалнуудта сэхэ харюу үгэхыень гэнэн һурагшадай эрихэдэ, һурагшадынь айһандаа шэшэржэ байдаг. Бүри болгоомжотой һурагшад тиигэжэ асуухаяа болёод, арбан шүдэ хам байдаг болонхой».

Гэбэшье, энэмнай үшөөл дутамаг гэжэ зарим шунаһан золигууд тоолодог байна. «Һүйдхэлтэ нүлөө» бэдэржэ, ороной бүхы колледжэнүүдтэхи байдал мүрдэхые мэдээжэ хархис сенатор Маккарти эринэ. Антиамериканска ажал-ябуулга мүрдэхэ комиссие (түлөөлэгшэдэй палатын комиссие) хүтэлбэрилдэг ондоо нэгэ бузар этэгээд—республиканец Велде гэгшэ Маккартиһаа дутанагүй. «Ондоо бодолтониие» ороной колледжэнүүдһээ, гэгээрэлэй бүхы һалбаринуудһаа намнаха гэжэ Велде баһал эринэ. Гэгээрэл «США-да ехэ аюул тохёолдуулха» гэжэ Федерейтед Пресс агентствын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө Велде мэдүүлһэн байна.

Американска правительство агрессивнэ шэнэ дайнай бэлэдхэлдэ зорюулан, һүрэг ехэ мүнгэ гаргадаг аад, арадай гэгээрэлдэ тон багые гаргашална. Мүнөөнэй бюджетнэ жэл дотор арадай гэгээрэлдэ зорюулха гаргашань дайнда бэлэдхэжэ США-гэй хоёр үдэр соо хэдэг гаргашануудһаа һураггүй бага байна. США-дахи һургуулинуудай байдал тухай тоосоон гэгээрэлэй асуудалнуудые эрхилхэ управленеэр үнгэрэгшэ жэлэй эсэстэ тунхаглагдаһан юм. Тэрээн дээрэһээ харахада, Холбоото Штадууд дотор мүнөө үедэ 325 мянга гаран классна комнатонууд дутана. Тэрэшэлэн США-гэй һургуулиинхидай 65 процентнь тусхайлан түхеэрэгдээгүй гэрнүүд соо һурадаг гэжэ тэрэ элидхэл дотор мүн лэ мэдээсэгдэнэ. Американска ойлгомжын ёһоорһье һургуулинууд гэжэ тоологдохогүй байранууд: барагууд, гаражнууд, сарайнууд, складууд соогуур хэдэн зуугаад мянган үхибүүд занятияа үнгэргэнэ.

Теэд, ажалшадай олон миллион үхибүүд тиимэ һургуулинуудташье һураха аргагүй байна. Юундэб гэхэдэ, заалгаһанай түлөө түлөөһэн жэлһээ жэлдэ улам ехэ болоно. Һүүлэй арбаад жэл соо тиимэ түлөөһэнэй хэмжээн 70 процент нэмээ. Энээнһээ шалтагаалан, һурагшадай ба студентнэрэй тоо улам бүри хороно. Жэшээлхэдэ, һуралсалай 1952—53 он соо США-дахи Вашингтонско, Чикагска, Сиэттлскэ ба бусад олон университедүүдэй студентнэрэй тоонь үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 10—15 процентээр хороһон байна.

США-да мүнөө үзэг бэшэг мэдэхэгүй 10 гаран миллион хүн бии; һургуулиин наһанай үхибүүдэй гурбанай нэгэ хуби шахуунь һуранагүй. Армида татагдагшадай заримань тон бага һургуулитай байһан ушарһаа сэрэгэй юрын зүйлнүүдые ойлгоногүй гэжэ Америкын сэрэгэй министр байһан Пейс мэдүүлһэн юм. Армида татагдагшадай 20 гаран процентнь уншажа ба юрын арифметическэ задачануудые бодожо шаданагүй гэжэ «Үхибүүдэй ажалай асуудалнуудые эрхилхэ национальна комитет» тодорхойлоо.

США-гэй һургуулинуудай багшанар тон тулюур байдалтай. Тэдэнэр хашалан гасаланда дарагдана, ахир бага салингаар үлэ залгана. Тэндэхи дунда һургуулинуудай багшанарай ассоциациин һаяхан тунхаглаһан мэдээнүүдһээ харахада, Нью-Йоркын бүхы багшанарай 70 процентнь һургуулида заажа олоһон салингаараа амидаржа шадахаяа болёод, үдэшэндөө ба һайндэрнүүдэй үеэр автомобильна заправкын станцинуудта хара хүдэлмэри хэжэ мүнгэ олохо баатай болоно. Теэд, Нью-Йоркын багшанар ондоо городуудай багшанарһаа материальна үлүүгээр хангагданги гэжэ тоологдодог, эдэнэй салингынь олонхи штадуудайхиһаа 20—30 процентээр дээшээ, урда штадуудай багшанарай салинһаа хоёр—гурба дахин ехэ байгаа бшуу.

США-гэй залуу үетэниие һ[...]линуудһаа гү, али университе[...] гадна, мүн мүнөөнэй амер[...] литература, театр, кино, ра[...]ливедени үхибүүдые ехээр [...] мунхаруулна. Иимэ искусств[...]шээ» дээрэ залуу үетэниие [...]жүүлдэг ябадал тухай хэлэ[...]раа, американска мэдээжэ [...] Лоу Костелло иигэжэ мэд[...] байна: «15 жэл үнгэрхэдэ, [...] наца алууршадай, дегенера[...]дай наца болохо».

«Комиксы» гэдэг—зураг [...]казууд американска үхи[...] илангаяа ехэ хоротойгоор [...]дэг байха юм. «Комиксын» [...]мэнь—хүсөөр бололго, тону[...]мэнүүдые магтаха ябадал [...] США-гэй номой бүхы мага[...] киоскнууд «комиксинуудаар» [...]рэн.

«Комиксы» ба порнограф[...] литература хэблэн гаргалгые зоной хэдэнтэ буруушаабашье хэблэлэй эзэд тэрэнээ бүри хэблэдэг болоо, юундэб [...] нэгэдэхеэр, тиимэ «зохёол» [...]хые фашистска зонхилогшод хоёрдохёор, хэблэлэй эзэдт[...] ехэ олзо доход үгэдэг байна[...]рын турша соо дунда жэш[...] 60 миллион хүрэтэр экз[...] «комиксы» худалдагдана.

Залуу үетэнэй ухаан мэд[...] забхайруулгада эсэргүү [...] арадуудые богоолшолходонь [...]полистическэ зонхилогшодто [...]ла дайнай хүнэһэн болгожо [...] үетэниие хүмүүжүүлхэ ябa[...] эсэргүү прогрессивнэ хүнүүд[...]тест Холбоото Штадууд дот[...]ган бадаржа үргэлжэлһөөр[...]нүүдтэ зэбүүрхэлгын идейе, [...]политизмын идейе, сэрэгэй [...] ябуулгануудай идейе залуу[...] толгой руу оруулхань хархи[...]хёолшодто ба профессор[...] улам бэрхэтэй болоно.

В. РОДИОН[...]

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИ[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85, отв секретаря — 3-23. Отделов партийной жизни, сельского хозяйства 10-17, пропаганды и переводов 6-84, культуры и быта, промышленности—4-52, мест. информации и писем—11-05, Для междугородных переговоров — 16.

Н—00515. Типография Управления по делам полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж [...]